

Ю Несбьо Пентаграмма

Частина I

Розділ 1 П'ятниця. Яйце

Будинок було споруджено давно, ще 1898 року. Поставили його на суглинку, тому зараз він осів набік, так що вода, переливаючись через поріг прочинених дверей, пробиралася через спальню й темною смугою по дубовому паркету тягнулася все далі й далі на захід. Трохи відстоявшись у вибоїні на паркеті й дочекавшись підкріплення, вода переляканим щуром бігла до плінтуса. Тут струмочок роздвоювався — вже два щури пробиралися, кожен у свій бік, приношуючись до плінтуса в пошуках шляху. І ось один із них знайшов щілинку між плінтусом і паркетними плашками. Там лежала п'ятикоронова монета з профілем короля Улафа¹ і датою — 1987. Минулого року її впустив тесляр. Часи надворі були далеко не з гірших, та й замовлення на

¹ Король Норвегії Улаф V (1903–1991).

мансарди сипались одне за одним, тому тесляр навіть не збирався її шукати. Опинившись під паркетом, вода швидко просочилася ще нижче. Ялинові бруси ніхто не чіпав із 1898 року (за винятком, мабуть, 1968-го, коли перекривали дах, що протік), і відтоді вони благополучно розсихалися, так що між двома з них була вже півсантиметрова щілина. Через неї вода продовжила свій біг на захід, поки не досягла стіни. Вапняній штукатурці, як і розчину між цеглою, перевалило за сотню років. Їх замішував іще Якоб Андерсен, потомствений муляр і батько п'ятох дітей. Як і в інших тодішніх майстрів норвезької столиці, в Андерсена був свій рецепт приготування штукатурки та розчину. Рецепт вирізняла не лише відома самому лише майстрові формула співвідношення вапна, піску та води, але й особливі інгредієнти: кінський волос і свиняча кров. Якоб Андерсен щиро вважав, що волос і кров зв'язують штукатурку та надають їй додаткової міцності. Колеги по цеху тільки хитали головами, але Андерсен запевняв, що це фамільний винахід. Його шотландські предки — і батько, і дід — використовували ті ж добавки, проте кров брали овечу. І хоча Андерсен відмовився від шотландського прізвища, взявши прізвище свого вчителя, відкидати шестивіковий досвід він не збирався. Деякі будівельники вважали його рецепт

порочним, інші говорили, що це від лукавого, а багато хто просто з нього сміявся. Можливо, хтось із останніх і вигадав історію, яка врешті-решт перетворилася на міську легенду столиці, що тоді носила ім'я Християнія.

Посильний із Грюнерльокка² одружився зі своєю кузиною родом із Вермланда. Молоді переїхали в однокімнатну квартиру на вулиці Сейльдуксгате, в будинок, який серед інших споруджував і Андерсен. Їх первістку не пощастило: він з'явився на світ із чорними кучериками і карими очима. Мати була світловолосою та блакитноокою, її ревний чоловік теж. І якось пізно вночі він зв'язав дружині руки за спиною, відвів її в підвал і замурував. Вона стояла, зв'язана, затиснута двома стінами цегляної кладки, які заглушали її крики. Чоловік, напевно, думав, що вона там задихнеться, але вже про що, про що, а про вентиляцію тодішні будівельники вміли потурбуватися. Нарешті бідолашна жінка, що зневірилася, почала гризти цеглу. І, можливо, вона б і звільнилася, тому що шотландець Андерсен, використовуючи кров і кінський волос, вважав, що можна заощадити на дорожчій складовій частині

² *Грюнерльокка* — район Осло. В минулому — робітнича околиця, нині — модний квартал, місце мешкання богеми.

розчину — вапні. Стіна стала поступатися атаці міцних вермландських зубів. Але жадання життя було занадто велике, жінка квапилась, і скоро вона не могла вже ні жувати, ні ковтати, ні спльовувати. Пісок, камінчики і шматочки обпаленої глини забили їй дихальне горло, обличчя посиніло, серце билось все слабкіше, і ось дихання зупинилось.

Вона померла, як сказав би багато хто.

Проте, згідно з легендою, нещасна жінка, що скуштувала свинячої крові, зовсім не вважала себе мертвою. Вона з раптовою легкістю звільнилася від пут, пройшла крізь стіну і розгулює тепер по місту. Там є ще люди похилого віку, які з дитинства пам'ятають легенду про жінку зі свинячою головою, що бродить по вулицях із ножем у руці. І якщо маленькі діти виходять гуляти пізно вночі, вона відрізує їм голову: адже, щоб не зникнути зовсім, не розвіятись як дим, їй треба весь час відчувати у роті смак крові.

Декотрі, щоправда, пам'ятали ім'я муляра, і майстер Андерсен так і продовжував замішувати свій особливий розчин. Спорудив він і той будинок, по якому зараз бігла вода, але через три роки впав із риштовань і помер, залишивши нащадкам у спадок двісті крон і гітару. А майже сто років по тому будівельники почали використовувати в цементному розчині штучні волокна, що чимось нагадують кінський волос, а дослідники міланської

лабораторії з'ясували, що стіни Єрихона укріплювалися кров'ю та верблюжою шерстю.

Вода не просочувалася крізь стіну, вона струмувала вниз. У цьому вода наче перейнялася боязкістю й іншими вадами, весь час прагла нижче й нижче, намагаючись досягти дна. Спочатку воду вбирав порошкоподібний глинистий прошарок, але він швидко наситився, й вода побігла далі, по дорозі розмиваючи газету «Афтенпостен» від 11 липня 1898 року, в якій повідомлялося: в Християнії відбувається справжній будівельний бум, і тепер можна сподіватися, що минули золоті днинки для безсовісних ділків, які спекулюють нерухомістю. А на третій сторінці говорилося, що поліція досі не напала на слід злочинця, який заколов на смерть молоду кравчиню. Її тіло минулого тижня було виявлене у ванній кімнаті. У травні того ж року на березі Акерсельви знайшли знівечений труп дівчини. Почерк злочинів був схожий, але поліція не квапилась оголошувати про зв'язок між цими двома злочинами.

Вода оминула газети, просочилася під дощаний настил і побігла по зворотній стороні натяжної стелі. Стелю відремонтували після протікання, що сталося 1968 року; її поверхню було перфоровано, і вода проникала в ці дірочки химерними краплями. Вони ставали все важчі, й коли сила тяжіння брала гору над силою, що

утримує їх на стелі, краплі зривались і, пролітаючи три метри й вісім сантиметрів, приземлялися. Вірніше, приводнювалися.

Вібекке Кнутсен жадібно курила сигарету й випускала дим у відчинене вікно четвертого поверху. Тепле вечірнє повітря піднімалося від прогрітого асфальту на задньому дворі й підхоплювало цівку диму, що швидко танула на тлі брудно-блакитного фасаду. З боку Уллеволсвейєн чувся шум поодиноких автомобілів. Зазвичай на цій вулиці панує жвавий рух, але зараз, у сезон відпусток, місто ніби вимерло. На підвіконні догори лапками лежала муха, якій не вистачило кмітливості сховатися від спеки. У тій частині квартири, що виходила на Уллеволсвейєн, було прохолодніше, але Вібекке не подобався краєвид із того вікна. Кладовище Христа Спасителя, повне знаменитостей. Мертвих знаменитостей. На першому поверсі будинку був розташований магазин, де, якщо вірити вивісці, продавалися монументи, а простіше кажучи, надгробки; маркетологи назвали б це близькістю до ринку.

Вібекке притулилася лобом до нагрітої шибки.

Спочатку вона зраділа спеці, але радість швидко пройшла, і тепер вона сумувала за прохолодними ночами та людними вулицями. Сьогодні в магазині побувало всього вісім

відвідувачів: п'ятеро до обіду і троє після. Від нудьги Вібекке викурила тридцять сигарет, і коли подзвонив шеф, у неї так скажено калатало серце й так сильно боліло горло, що вона ледве могла говорити. Але варто було їй повернутися додому й почати чистити картоплю, як захотілося курити знову.

Вібекке кинула цю звичку два роки тому, коли познайомилася з Андерсом. Причому він її про це не просив. Скоріше навпаки. Коли вони зустрілися на Гран-Канарії, він навіть стрельнув у неї сигаретку. Так, для сміху. А всього через місяць після повернення в Осло, коли вони почали жити разом, він мало не відразу заявив, що трохи пасивного куріння не завдасть шкоди їхнім стосункам. І що онкологи напевно перебільшують. І що він незабаром звикне до запаху диму від її одягу. Наступного дня вона вирішила кинути. Через декілька днів він сказав за вечерею, що давно не бачив її з сигаретою, і вона відповіла, що серйозно ніколи й не була курцем. Андерс усміхнувся, нахилився до неї через стіл і лагідно погладив по щоці:

— А знаєш, Вібекке, я так і думав.

Вона почула, як закипає вода в каструлі, й подивилася на сигарету. Залишалися три затяжки. Вона зробила першу. Сигарета була абсолютно позбавлена смаку.

Вона навіть і не пам'ятала, коли звичка до неї повернулася. Може, минулого року, коли він почав від'їжджати в довгі відрядження? Чи після Нового року, коли він мало не щовечора почав затримуватися на роботі? Можливо, вона почала палити, тому що була нещаслива? А чи була вона нещаслива? Вони ніколи не сварилися. Правда, майже і не спали разом, але Андерс пояснив це непомірною завантаженістю на роботі, й тому було закрито. Не те щоб їй цього сильно не вистачало. У ті рідкісні рази, коли вони займалися сексом, їй здавалося, що він не з нею. А якщо так, значить, і їй бути з ним необов'язково.

Проте вони не сварилися. Ніколи. Андерсу не подобалося, коли підвищують голос.

Вібекке подивилася на годинник. Чверть на шосту. Чому він не йде? Зазвичай він попереджав, що затримається. Вона погасила недокурок, і той полетів на задній двір. Обернувшись до плити, вона подивилася на картоплю. Спробувала виделкою найбільшу картоплину. Майже готова. На поверхні киплячої води плавали маленькі чорні згустки. Цікаво, це від картоплі чи від каструлі?

Вібекке намагалася згадати, що готувала в ній минулого разу, але тут відчинилися вхідні двері. Вона почула в коридорі важке дихання і шум черевиків, що відлітають у куток. Андерс увійшов до кухні й відчинив холодильник.

— Що? — запитав він.

— М'ясна запіканка.

— Ясно... — Інтонація раптом пішла вгору, поставивши після слова знак питання.

Вона знала, що він має на увазі: «Знову м'ясо? А може, слід частіше готувати рибу?»

— Добре, — сказав він невиразно і схилився над каструлею.

— Що ти робив? Ти увесь промок від поту!

— Сьогодні немає тренування, і я проїхався на велосипеді до Согне-фіорду і назад. А що це у воді плаває?

— Не знаю, — відповіла Вібекке. — Сама щойно побачила.

— Не знаєш? А хіба ти не вчилася на кухаря?

Він блискавичним рухом схопив один зі згустків великим і вказівним пальцями і скуштував на смак. Вона дивилася на його потилицю, на негусте темне волосся, яке спочатку так їй подобалося, підстрижене, доглянуте, зачесане на проділ. Він мав такий надійний вигляд, був таким упевненим у собі. Як людина з великими планами на майбутнє. Причому не лише на своє.

— Ну і на що схоже? — запитала вона.

— Ні на що, — відповів він, як і раніше роздивляючись плити — На яйце.

— Яйце? Але я ж мила цю каструлю... — Вона раптом замовкла не договоривши.

Він обернувся:

— Що таке?

— Дивися, капає. — Вона показала на його голову.

Він наморщив лоб і провів рукою по потилиці. Потім, ніби по команді, вони разом задерли голови й подивилися на стелю. На ній висіли дві краплі. Короткозора Вібекке навряд чи помітила б їх, якби вони були чистими та прозорими, але вони такими не були.

— Здається, у Каміллі потоп, — сказав Андерс. — Подзвони їй, а я сходжу за консьєржем.

Вібекке подивилася на стелю. І на каструлю з чорними згустками. Серце знову забилося в скаженому темпі.

— О Господи... — прошепотіла вона.

— Що ще? — запитав Андерс.

— Іди за консьєржем, а потім разом із ним піднімайся до Каміллі. Я тим часом подзвоню в поліцію.

Розділ 2

П'ятниця. Список відпусток

З вікон Головного управління поліції округу Осло відкривається чудовий краєвид на східну частину міського центру. Будівля управління стоїть на підвищенні, яке продовжується пасмом пагорбів,

що тягнеться від Грьонланна до Тойєна. Її було споруджено 1978 року. Скло і метал, ідеально горизонтальна підлога — за це групі архітекторів (Тельє, Торп, Осен) вручили диплом.

Коли телемонтер, що тягнув кабель у високих коридорах на сьомому поверсі, впав із риштовань і зламав хребет, він отримав не лише страховку, але ще й дістав догану від батька:

— Сім поколінь твоїх предків були будівельниками. Ми все життя працювали між небом і землею, поки сила тяжіння не зривала нас вниз. Мій дід спробував утекти від прокляття, але воно наздогнало його по цей бік Північного моря. Того дня, коли ти народився, я дав собі обіцянку, що ти уникнеш цієї долі, і думав, що мені вдалось її дотримати. Якого біса ти, монтер, поліз на висоту шістьох метрів?

І ось зараз саме по тих дротах, які проклав син потомственного будівельника, сигнал тривоги з кол-центру йшов просто на шостий поверх, у відділ із розслідування насильницьких злочинів (співробітники називали його кримінальний відділ), у кабінет начальника Б'ярне Мьоллера. Мьоллер у цей момент роздумував: радіти йому чи засмучуватися, що скоро він із усією сім'єю відпочиватиме в літньому будиночку, який вони зняли на липень в Осі під Бергенем. Ос у липні означає, скоріше за все, паскудну погоду, але в

Осло обіцяли спеку, і Б'ярне був не проти змінити її на мряку. Проте зайняти в дощ двох непосидючих шибеників, маючи під рукою тільки колоду карт, — завдання не з легких.

Б'ярне Мьоллер простягнув ноги, почував за вухом і, вислухавши повідомлення, запитав:

— Як виявили труп?

— Вода потекла на сусідів, — відповів черговий. — Сусід із консьержем довго дзвонили в двері, ті були незачинені, й вони увійшли.

— Доведеться відправити туди людей.

Поклавши трубку, Мьоллер зітхнув і почав вивчати список особового складу, проводячи пальцем по товстому склу на столі. Половина відділу була відсутня. Так бувало щороку в сезон відпусток. Але жителі Осло зовсім не опинялися через це в більшій небезпеці, тому що злочинці в липні теж влаштовували собі відпустку, отож на цей місяць у відділі з розслідування насильницьких злочинів традиційно припадала пора затишшя.

Палець Мьоллера зупинився на Беаті Льонн. Він набрав номер служби криміналістичної експертизи на Кйольберг-гате. Трубку не брали. Мьоллер дочекався, поки сигнал переведуть на комутатор.

— Беата Льонн у лабораторії, — відповів високий голос.

— Мьоллер із кримінального відділу.
Зв'яжіться з нею.

Пауза. Голос належав Карлу Веберу, начальнику служби, тепер уже пенсіонерові. Він переманив до себе Беату Льонн із відомства Мьоллера, який розцінював цей випадок як підтвердження теорії неodarвіністів: єдине прагнення індивіда — в збільшенні числа собі подібних. Вебер, очевидно, вважав, що його і Беати Льонн генетика сильно збігаються. Звичайно, з першого погляду могло здатися, що між ними, великодосвідченим буркотуном Карлом Вебером і тихою сірою мишкою Льонн, яка зовсім нещодавно закінчила поліцейську академію та червоніла, варто було з нею заговорити, немає нічого спільного. Але професійні гени у них точно були ідентичними. Обое належали до того типу пристрасних мисливців, яким досить учути здобич, щоб забути про все на світі, зосередити увагу на якійсь технічній зачіпці, доказі, відеозаписі, туманному повідомленні, і у результаті вони дійдуть того чи іншого висновку. Злі язики стверджували, що Вебер і Льонн нормально почуваються тільки в лабораторії, а не серед людей, де психологічні навички слідчого все-таки важливіші, ніж сліди взуття й частинки ниток із одягу.

Щодо лабораторії Вебер і Льонн були згодні, а ось про сліди і нитки готові були посперечатися.

— Льонн.

— Привіт, Беато! Б'ярне Мьоллер. У тебе є час поговорити?

— Ні. А в чому справа?

Мьоллер коротко розповів про подію і дав їй адресу.

— Направлю туди ще кілька моїх хлопців, — додав він.

— Кого?

— Кого знайду. Всі ж у відпустках. —
Поклавши трубку, Мьоллер повернувся до списку.

Вказівний палець зупинився на Томі Волері.

У графі відпусток місяць проставлений не був. Утім, цьому Б'ярне Мьоллер і не здивувався. Йому іноді здавалося, що інспектор Том Волер узагалі ніколи не бере відпусток і майже не спить. Цей слідчий був однією з двох козирних карт відділу. Всі справи в ідеальному порядку, все робиться вчасно, і відмінна розкриваність. І, на відміну від другого козиря, Том Волер був людиною надійною, шанованою, з незаплямованою особовою справою. Загалом, не співробітник, а приклад для наслідування. З такими безперечними здібностями керівника Том із часом цілком міг розраховувати на крісло начальника відділу поліції, яке зараз займав Мьоллер.

Сигнал пробіг по дротах і задзвенів у телефонному апараті на іншому кінці.

— Волер, — відгукнувся звучний голос у трубці.

— Це Мьоллер. У нас...

— Секунду, Б'ярне. Зараз закінчу тут одну розмову.

Б'ярне Мьоллер чекав, барабанив по стільниці пальцями та думав, що Том Волер міг би стати наймолодшим начальником відділу за всю його історію. Хоча іноді Мьоллер відчував занепокоєння, тому що вся відповідальність ляже саме на Тома. Може, через його вік? Чи все-таки через ті два епізоди зі стріляниною? Двічі при затриманні інспектор удавався до зброї, а оскільки він був одним із кращих стрільців у поліції, обидва випадки мали летальний результат. Проте Мьоллер розумів: хоч як би парадоксально це не звучало, історії зі стрільбою кінець кінцем лише додавали Тому шансів на успіх. Зброю він застосовував для самооборони — співробітники ОСО,³ що проводили розслідування, не лише не знайшли доказів зворотного, але і зробили висновок, що обидва рази Том Волер виявив відмінну вправність і вміння приймати рішення в критичних ситуаціях.

³ «Особливі слідчі органи» (SEFO) — служба з розслідування посадових злочинів.

Хіба можна дати кращу рекомендацію кандидатові на посаду начальника?

— Вибач, Мьоллере. Мобільний. Чим я можу допомогти?

— У нас з'явилася справа.

— Нарешті!

Подальша розмова тривала десять секунд. Залишалося знайти ще одну людину.

Мьоллер подумав було про слідчого Халворсена, але той значився у відпустці — поїхав у рідний Стейнк'єр.

Вказівний палець спускався все нижче: відпустка, відпустка, лікарняний...

Начальник важко зітхнув: він дійшов до імені, бачити яке не хотів.

Харрі Холе.

Одинак. П'яниця. *Enfant terrible* усього відділу. Але — як і Том Волер — козир шостого поверху. Коли б не це і не розвинута з роками дивна пристрасть Мьоллера ризикувати головою (і начальницьким кріслом!) заради цього алкоголіка, Харрі Холе вже давно вилетів би з поліції. Іншим разом Мьоллер, може, в першу чергу подзвонив би саме йому, проте зараз справи йшли кепсько.

Вірніше, гірше, ніж завжди.

Прикrostі почалися чотири тижні тому. Річ у тому, що взимку Харрі знову взявся за стару справу про вбивство Елен Єльтен, своєї колеги і близького

друга, загиблої на березі Акерсельви. До всіх інших розслідувань він одразу втратив інтерес. Адже справу Елен давно вже розкрили. Але у Харрі інтерес до цього мало-помалу переростав у манію, і Мьоллер, признатися, вже почав турбуватись за його душевне здоров'я. Серйозні прикrostі почалися місяць тому, коли Харрі з'явився до нього зі своїми моторошними версіями про змови й інтриги, але не зміг навести ні доказів, ні скільки-небудь вагомих аргументів на користь своїх фантастичних звинувачень проти Тома Волера.

А потім Харрі просто зник. Через декілька днів Мьоллер подзвонив у ресторан «Шрьодер». Те, чого він побоювався, все-таки сталося: Харрі знову запив. Щоб якось прикрити його відсутність, Мьоллер проставив йому тиждень відпустки. Потім іще раз. Зазвичай Харрі подавав ознаки життя вже через тиждень. А тепер їх минуло чотири. Відпустка закінчилася.

Мьоллер подивився на телефонну трубку, підвівся й відійшов до вікна. Було пів на шосту, але в парку перед Головним управлінням, як і раніше, майже нікого не було, якщо не брати до уваги одного-двох доморослих сонцепоклонників, яким спека була завиграшки. На Грьонландслейрет під навісами сиділо декілька крамарів — рознощиків овочів. Навіть машини на вулицях рухалися повільніше, хоча пробок, зрозуміло, ніяких не було.

Мьоллер провів рукою по волоссю — давня звичка, якої, за словами дружини, йому слід було позбутись, оскільки декому могло здатися, що він увесь час чепуриться. Невже, крім Харрі, ніяких варіантів? Мьоллер провів поглядом пішохода, що пройшов похитуючись до Грьонландслейрет. Подумав, що напевно той спробує зайти в «Равнен» і напевно його туди не пустять. Тоді він піде й нап'ється в «Боксері», де стався поворот у справі про Елен і, можливо, в поліцейській кар'єрі Харрі Холе. Мьоллер відчував, час підтискає, треба вже вирішувати, що робити з проблемою на ім'я Харрі. Але це все-таки в майбутньому, зараз є більш термінова справа.

Мьоллер підняв трубку і подумав, що через цей чортів сезон відпусток доводиться робити Харрі і Тома Волера напарниками. Електричний сигнал покинув тельє-торпосенівський пам'ятник порядку і через деякий час виклювався телефонним дзвінком у царстві цілковитого хаосу в квартирі на Софієсгате.

Розділ 3

П'ятниця. Пробудження

Вона знову скрикнула, і Харрі Холе розплющив очі. Між фіранок, які ліниво шелестіли, виблискувало сонце, з вулиці донісся скрегіт

трамвая, що гальмує на Пілестред, і знову настала тиша. Харрі міркував, де він є. На підлозі. У своїй спальні. Одягнений. Нехай і не вишукано. Живий. Ну принаймні, не мертвий.

Обличчя було вкрите густим шаром поту, серце калатало легко і часто, як кулька для пінг-понгу на бетонній підлозі. З головою справа була гірша.

Харрі на секунду замислився, роздумуючи, варто дихати далі чи ні. Стеля та стіни крутилися перед очима — в квартирі не було ні картин, ні верхньої лампи, щоб зачепитися поглядом. Десь на периферії зору розгойдувалися різьблена книжкова полиця, спинка стільця та обідній стіл, куплений в «Елеваторі». Спасибі, хоч сон закінчився.

Це був той самий дитячий кошмар. Нездатний поворушитися, немов прикований, Харрі намагався закрити очі, щоб не бачити її спотворене обличчя та губи в нечутному крику. Величезні порожні очі в німому докорі. Коли він був маленьким, то бачив у цьому кошмарі молодшу сестру — Сестреня, як він її називав. А тепер ось Елен Єльтен. І Харрі не знав, що гірше. Її безмовні крики тепер озвучували трамвайні рейки, що тужливо брязкали.

Він лежав і мовчки дивився на тремтіння між фіранок сонця, повислого над вулицями і будинками району Бішлет. Тільки трамвай порушував літню тишу. Харрі, не моргаючи,

дивився на сонце, поки воно не перетворилося на жовте серце, що б'ється об тонку блакитну сердечну сумку та з кожним ударом викидає спеку. Коли він був маленьким, мама говорила, що діти, які довго дивляться на сонце, випалюють собі оченята і не бачать у житті більше нічого, крім сонячного світла. Цього він зараз і домагався. Щоб сонячне світло випалило все інше. Щоб він більше не бачив, як Елен лежить із розбитою головою на березі Акерсельви, а над її тілом схиляється чиясь тінь. Тінь, яку він три роки поспіль намагався спіймати. І не спіймав. Хоча мета була така близька, він не зміг довести роботу до кінця. Як завжди, нічого не зміг.

Ракель...

Харрі обережно підвів голову і подивився на мертве чорне око автовідповідача. Він не оживав ось уже декілька тижнів — відколи вони з Мьоллером і начальником кримінальної поліції зустрілися (начкрим, як вони називали його скорочено) в «Боксері». Напевно, і це око випалило сонце.

Чорт забирай, як же тут спекотно!

Ракель...

Тепер він згадав. У якийсь момент обличчя уві сні стало обличчям Ракелі. Сестреня, Елен, мама, Ракель. Жіночі обличчя. Вони змінювали одне

одного в пульсуючому ритмі серця та знову зливалися в одне.

Харрі зі стогоном опустил голову на паркет. Помітив над собою на краю столу пляшку «Jim Beam from Clermont, Kentucky». Пляшка була порожня. Віскі випарувалося, вивітрилося. Ракель. Він заплющив очі. Нічого не повернути.

Він уявлення не мав, котра година. Здогадувався тільки, що вже дуже пізно. Чи дуже рано. Загалом, найбільш невідходящий час, аби прокинутися. Вірніше, щоб спати. В цей час треба займатися зовсім іншою справою. Треба пити.

У кишені брюк завібрував мобільник. Він зрозумів: від цього він і прокинувся. Наче нічний метелик відчайдушно б'є крильцями об освітлене вікно. Харрі вивудив із кишені телефон.

Харрі Холе повільно крокував до Санкхансхьоуген. Головний біль тиснув ізсередини на очні яблука. До вказаної адреси Мьоллером було рукою сягнути, і Харрі, розсудивши, що прогулянка прочищає мізки, побризкав обличчя водою, відшукав у білизняній шафі декілька пляшок, в одній із яких навіть знайшовся ковток віскі, та вирушив пішки. Пройшов повз бар «Андеруотер». З четвертої до третьої. Щопонеділка — з четвертої до першої. Неділя — вихідний. Тут він не був завсідником —

улюблений «Шрьодер» розташований був на сусідній вулиці, але в голові у Харрі (як і у більшості алкоголіків) була особлива картотека, куди автоматично заносився кожен шинок і графік його роботи.

Харрі всміхнувся віддзеркаленню в чорному вікні: «Іншим разом».

На розі він повернув управоруч і пішов по Уллеволсвейєн, вулиці для машин, а не для людей. Привабливого в ній було мало — хіба що тінь на правому боці в спекотні дні.

Помітивши потрібний номер будинку, Харрі зупинився й подивився на будівлю.

На першому поверсі була пральня з червоними пральними машинами. Аркуш на дверях повідомляв, що відчинена вона з 8.00 до 21.00, ціна на сушку знижена — всього 30 крон. Перед однією з працюючих машин сиділа смаглява жінка і дивилася кудись у порожнечу. Поряд із пральнею красувалася вітрина з надгробними пам'ятниками, а ще далі — над гібридом закускової та крамниці рознощика — зелена неонова вивіска «Кебабний двір». Харрі оглянув брудний фасад. Фарба на старих рамах потріскалась, але, судячи з еркерів, над четвертим поверхом розташовувалися нові мансарди, а над нещодавно встановленими дзвінками біля вхідних залізних дверей була камера стеження. Гроші в цьому місті повільно, але

впевнено текли із заходу на схід. Харрі побачив навпроти верхньої кнопки ім'я Камілли Луен і подзвонив.

— Слухаю... — відгукнувся динамік.

Мьоллер попереджав, але Харрі однаково здригнувся, почувши голос Волера.

Він хотів відповісти, але голосові зв'язки не слухалися. Кашлянувши, він зробив другу спробу:

— Холе. Відчиняйте.

Двері задзижчали, і Харрі взявся за шорстку чавунну ручку.

— Гей!

Він обернувся:

— Привіт, Беато!

Зріст Беати Льонн був нижчий за середній, волосся коротке, русяве, очі блакитні. Не красуня, не погануля. У зовнішності Беати Льонн не було нічого, що привернуло б чию-небудь увагу. Ось хіба одяг — білий комбінезон, схожий на скафандр.

Харрі притримав двері, поки Беата буксирувала залізні валізи.

— Ти щойно прийшла? — Харрі старався не дихати на неї, коли вона проходила повз нього.

— Ні, треба було повернутися в машину за цим ось манаттям. Ми тут уже з півгодини. Ударився?

Харрі потер шрам на переніссі:

— Щось подібне до того.

Він пройшов за нею і опинився на сходах.

— І як там нагорі? — запитав він.

Беата поставила валізи перед ліфтом і кинула швидкий погляд на Харрі.

— Я думала, твій принцип — «Спочатку подивися сам, потім запитай інших». — І вона натиснула на кнопку виклику поряд із зеленими дверима.

Харрі кивнув. Беата Льонн була з тих представників виду гомо сапієнс, хто запам'ятовує все. Вона могла видати подробиці кримінальних справ, про які Харрі давно забув і які були закриті ще до того, як Беата вступила в поліцейську академію. Окрім цього, у неї була феноменальна пам'ять на обличчя. Свого часу вона пройшла обстеження і потрясла психологів цією особливістю. Тому не дивно, що вона пам'ятала все до найменших подробиць, що чула від Харрі минулого року, коли по місту прокотилася хвиля пограбувань, і їм довелося працювати разом.

— Так, я вважаю за краще довіряти власним враженням, коли вперше опиняюся на місці злочину. — Харрі здригнувся, коли згори несподівано гримнув ліфт, і почав шукати в кишнях сигарети. — Але я не думаю, що займатимуся цією справою.

— Це чому?

Харрі не відповів. Витягнув із лівої кишені джинсів зім'яту пачку «Кемелу» і виколупав із неї недокурок.

— Так-так, пригадую, — всміхнулася Беата. — Ти ж розповідав навесні, що ви збираєтесь у відпустку. Здається, в Нормандію? Щасливчик...

Харрі засунув бичок у зуби. Смак — гидомирний. І хворій голові це навряд чи допоможе. Допоможе тільки одне. Він покосився на годинник. «Понеділок — з четвертої до першої...»

— З Нормандією не вийшло, — сказав він.

— Справді?

— Еге ж. І взагалі не через це. А через того, кому цю справу доручено і хто чекає нас нагорі. — Він зтягнувся і кивнув у бік верхніх поверхів.

Беата пильно на нього подивилася:

— Та не зациклюйся ти на нім, Харрі.

— Не зациклюватися, кажеш? — Харрі видихнув дим. — Він робить людям боляче, Беато. Не мені тобі розповідати.

Беата почервоніла:

— Ми з Томом зустрічалися зовсім недовго, Харрі, от і все.

— Чи не тоді ти ходила з синцями на шиї?

— Харрі! Том ніколи... — Беата осіклася, зрозумівши, що підвищила голос. Але відлуння її слів не досягло верхніх поверхів: його перекрив глухий гуркіт ліфта, що приїхав. — Не любиш ти

його, — вже тихіше сказала Беата, — от і вигадуєш. Насправді у Тома є позитивні якості, про які ти й не здогадуєшся.

— Гм... — Харрі загасив недопалок об стіну.

Беата відчинила двері ліфта й увійшла.

— Ти не зі мною? — Вона подивилася на Харрі.

Той стояв і скляними очима дивився на щось. Ліфт. Двері, які треба відчиняти самому. Чорні залізні ґрати, які зачиняють за собою, перш ніж ліфт рушить. Знову крик. Німий крик. Харрі вкрився потом. Ковтка віскі виявилось недостатньо.

— Щось не так? — запитала Беата.

— Та ні, — хрипло відповів Харрі. — Просто не люблю старі ліфти. Я краще пішки.

Розділ 4

П'ятниця. Статистика

У будинку дійсно було дві мансарди. Двері однієї з них були відчинені, але впоперек дверного отвору була прикріплена помаранчева стрічка поліцейського загородження. Харрі довелося зігнути навіп, а коли він випростався в усі свої сто дев'яносто два сантиметри, то ледве не впав — так запаморочилася голова. Вітальня. Дубовий паркет, коса стеля з вікнами. Спекотно, як у сауні. Невелика квартира меблювалася у дусі мінімалізму

— зовсім як його власна, але на цьому схожість закінчувалася. Тут стояла ультрамодна канапа з «Хільмерс Хус», стіл із «R. O. O. M.» і маленький п'ятнадцятидюймовий телевізор «Філіпс» із прозорого пластику холодного блакитнуватою кольору, який чудово поєднувався із стереосистемою. У відчинені двері Харрі побачив кухню та спальню. Все. Було на диво тихо. Біля кухонних дверей, схрестивши руки та розгойдуючись із п'яти на носок, стояв поліцейський у пітній наскрізь уніформі та, підвівши одну брову, вивчав Харрі. Коли той потягнувся за посвідченням, поліцейський криво посміхнувся і похитав головою.

«Усі впізнають мавпу, — процитував подумки Харрі. — Мавпа — нікого».⁴

Він провів рукою по обличчю:

— Де слідча група?

— У ванній. — Поліцейський кивнув у бік спальні. — Льонн і Вебер.

— Вебер? А що, пенсіонерів тепер теж залучають?

Поліцейський знизав плечима:

— Сезон відпусток.

⁴ Фраза належить норвезькій журналістці та соціологу Хільді Хьюаланн.

Харрі подивився навкруги і згадав:

— Потурбуйтеся про те, щоб обгородили сходи та двері на вулицю. Люди ходять туди-сюди.

— Але...

— Це частина місця злочину. Ясно?

— Я розумію... — скрипучим голосом почав поліцейський, і Харрі зрозумів, що двома пропозиціями щойно нажив собі на службі ще одного ворога. Список був уже довгий. — Але у мене чітка вказівка...

— ...стояти тут, — донеслося зі спальні, і в дверях показався Том Волер.

Хоча він був у чорному костюмі, ні крапельки поту не було на лобі під темним прилизаним волоссям. Том Волер був красивим чоловіком. Зростом трохи нижчий за Харрі, але багато хто сказав би зворотне. Можливо, через його гордовиту поставу або невимушену самовпевненість, яка не лише подобалась оточенню, але і заражала їх упевненістю: вони відчували, що перебувають на своєму місці, підкоряючись наказам Волера. А може, красенем він здавався через видатні фізичні дані: ніякий костюм не міг приховати, що його власник п'ять разів на тиждень штовхає штангу і займається карате.

— І він перебуватиме тут, — вів далі Том Волер. — Я вже відправив хлопця вниз на ліфті,

щоб він обгородив усе, що необхідно. Усе під контролем, Холе.

Останню фразу він вимовив з дивною напівзапитливою інтонацією.

Харрі прокашлявся і запитав:

— Де вона?

— Тут, у ванній.

Волер зробив крок убік і, коли Харрі проходив повз нього, удав занепокоєність:

— Ударився, Холе?

Спальня була вмебльована простенько, але зі смаком і романтично. Двоспальне ліжко, застелене для однієї людини, стояло біля самої балки. На балці був вирізаний дивний малюнок: контур серця і на нім трикутник. Напевно, пам'ять про коханця, подумав Харрі. Стіну над ліжком прикрашали три постери з голими чоловіками — висловлюючись із еротичною політкоректністю, — щось між відвертим мистецтвом і легким порно. Ніяких особистих речей або фотографій видно не було.

Ванна кімната розташована була трохи далі — практично в межах спальні, й місця в ній було рівно стільки, скільки вимагалось для раковини, туалету, душової кабінки без завіси та тіла Камілли Луен. Вона лежала на плитковій підлозі, повернувши обличчя до дверей, але дивилася на лійку душу, ніби чекаючи ще води.

Одягу на ній не було, якщо не брати до уваги розкритого білого халата, що був зараз мокрий наскрізь і закривав зливний отвір душу. Беата стояла на порозі та фотографувала.

— Хто-небудь з'ясував, коли настала смерть?

— Патологоанатом скоро буде, — відгукнулася Беата. — Але *rigor mortis*⁵ ще не настало, та й тіло не зовсім охолело. Гадаю, кілька годин тому.

— А коли сусід із консьєржем її знайшли, хіба душ не був увімкнений?

— А що?

— Тепла вода могла підтримувати температуру тіла і відстрочити задубіння. — Харрі подивився на годинник: чверть на сьому.

— Скажімо так: імовірно, вона померла близько п'ятої, — висловився Волер.

— Це чому? — запитав Харрі не обертаючись.

— Оскільки немає підстав вважати, що труп переносили, виходитимемо з того, що її вбили, коли вона перебувала в душі. Як бачиш, тіло і халат закривають зливний отвір. Це і викликало затоплення. Консьєрж, який вимкнув воду, сказав, що відкрита вона була на повну потужність. Я міряв тиск води — непогано для мансарди. Не так уже

⁵ Трупне задубіння (лат.).

багато часу потрібно, щоб вода залила таку маленьку ванну кімнату і потекла в спальню. І до сусідів вона дійшла досить швидко. Жінка з нижньої квартири говорить, що було двадцять хвилин на шосту, коли вони виявили протікання.

— Це всього годину тому, — зауважив Харрі.
— А ви вже півгодини як тут. Здається, всі тут реагують на події надзвичайно швидко.

— Ну, не всі, — мовив повагом Волер.

Харрі промовчав.

— Я маю на увазі патологоанатома. — Волер посміхнувся. — Йому вже належало бути тут.

Беата закінчила фотографувати і обмінялася поглядами з Харрі.

Волер торкнув її за плече:

— Коли що, дзвони. Я на третьому, поговорю з консьержем.

— Добре.

Харрі дочекався, поки він піде, і запитав:

— Можна мені?...

Беата кивнула і відійшла вбік.

Підошви чвакали на мокрій підлозі. Всюди у ванній кімнаті були крапельки води. Збираючись у струмочки, вони збігали вниз. Дивлячись на дзеркало, можна було подумати, що воно плакало. Харрі сів навпочіпки; щоб не втратити рівноваги, обіперся об стіну, глибоко вдихнув повітря, але відчув тільки запах мила. Інших запахів, яких він

чекав, не було. Це дизосмія, згадав Харрі. Про неї він читав у книзі, яку брав у лікаря Еуне, психолога, що працює зі співробітниками кримінального відділу. Деякі запахи мозок просто відмовляється сприймати або починає плутати, відчуваючи приємні аромати як огидні. У книзі говорилося, що така форма збочення нюху часто пояснюється емоційними травмами. Втім, зараз Харрі про це не думав. Думав він про те, що не відчуває трупного запаху.

Камілла Луен була молодою. Харрі дав би їй років двадцять сім — тридцять. Миловидна. Пухкенька. Гладенька засмагла шкіра, яка, щоправда, вже набула характерної мертвотної блідості. Темне волосся, яке стане світлішим, коли висохне. І маленька дірочка в лобі, яку співробітник похоронного бюро без зусиль замаже косметикою. Більше такого макіяжу тут і не вимагалось — хіба що зробити непомітною невелику шишечку під правою бровою.

Харрі зосередився на маленькій, ідеально круглій чорній дірочці в лобі. Не більша, ніж дірочка в кроні.⁶ Можливо, Харрі й здивувався б тому, через які маленькі отвори іноді виходить

⁶ Деякі норвезькі монети (в тому числі монета в одну крону) мають посередині круглий отвір.

людське життя, але не можна довіряти очам: іноді шкіра стягується. Харрі порахував, що в цьому випадку куля була більша за вхідний отвір.

— Кепсько, що вона весь цей час пролежала у воді, — сказала Беата. — Інакше ми могли б знайти відбитки пальців вбивці або сліди його ДНК на тілі.

— Гм... Але на лоб-то навряд чи потрапило багато води.

— Навколо вхідного отвору чорна кров, що запеклася. На шкірі почорніння від пострілу. Рана може нам дещо розповісти. Лупу?

Не відриваючи погляду від Камілли Луен, Харрі простягнув руку і, відчувши в ній благородну вагу німецької оптики, приступив до вивчення ділянки рани.

— Ну, що видно? — почув Харрі шепіт Беати біля самісінького вуха.

Як завжди, вона була цікавою і жадібною до знань. Харрі знав, що скоро прийде день, коли він уже не зможе навчити її нічому.

— Сірий відтінок на загальному чорному кольорі вхідного отвору говорить про те, що стріляли зблизька, але не впритул, — сказав він. — Я думаю, відстань була близько півметра.

— Он як?

— За асиметрією отвору можна сказати, що той, хто стріляв, цілився згори під кутом.

Харрі обережно повернув голову вбитої. Лоб іще не охолов.

— Вихідного отвору немає, — зауважив він. — Це підтверджує, що стріляли під кутом. Можливо, вона стояла перед вбивцею на колінах.

— Можна зрозуміти, з якої зброї стріляли?

Харрі похитав головою:

— Це визначить тільки патологоанатом із хлопцями-балістиками. Отвір поступово зменшується, значить, зброя була короткоствольна — пістолет.

Харрі почав систематично вивчати труп, намагаючись помітити найменші деталі, але зрозумів, що мозок, усе ще затьмарений алкоголем, відсіває подробиці, які могли б йому знадобитись. Ні, могли б знадобитись їм. Це не його справа. Проте він продовжував і, схилиючись над знівченою рукою, буркнув:

— Дональд Дак.

Беата подивилася на нього нерозуміюче.

— Його так у коміксах малюють, — пояснив Харрі, — з чотирма пальцями.

— Я коміксів не читаю.

Не вистачало вказівного. На його місці був чорний від крові, що згорнулася, зріз, де можна було розрізнити тканину сухожилля та білу кістку. Рівна, акуратна робота. Харрі обережно торкнувся

кістки кінчиком пальця. Зріз виявився абсолютно гладеньким.

— Кусачки, — сказав він, — або дуже гострий ніж. Палець знайшли?

— Ні.

Харрі несподівано відчув, що його нудить, і заплющив очі. Кілька разів вдихнув і видихнув. Розплющив очі.

— Може, рекетир, — припустила Беата. — Вони використовують кусачки.

— Можливо, — невиразно пробурмотів Харрі.

Він підвівся і побачив свої сліди на білій плитці, а йому-то здавалося, вона рожева.

Беата нахилилася зробити велику фотографію обличчя загиблої.

— Ну і крові ж із неї натекло, — зауважила вона.

— Це тому, що її рука лежала у воді, — повідомив Харрі. — Вода не дає крові згорнутися.

— Уся ця кров з відрізаного пальця?

— Так. І знаєш, що це означає?

— Ні, але відчуваю, що скоро знатиму.

— А означає це, що Камілі Луен відрізали палець, коли серце в неї ще билось. Тобто до того, як у неї стріляли.

Беата примружилася.

— Спускаю й поговорю з сусідами, — сказав Харрі.

— Коли ми переїхали, Камілла вже жила в мансарді. — Вібекке Кнутсен кинула швидкий погляд на свого співмешканця. — Ми з нею не так уже багато спілкувалися.

Вони з Харрі сиділи у вітальні на четвертому поверсі, під мансардою. На перший погляд могло здатися, що хазяїн тут саме Харрі: він поважно розсівся в одному з крісел, а його співрозмовники, неприродно випроставши спини, примостилися на краєчку канапи.

Харрі подумав, дивлячись на них, що ця пара якась непарна. Так, обом за тридцять. Але Андерс Ньюгорт був сухорлявим і жиливим, як марафонець. Відпрасована блакитна сорочка, коротке волосся, акуратна ділова зачіска, тонкі губи, нервові рухи. І хоча обличчя його було відкритим і дитячим — можна сказати, безневинним, — від власника його віяло аскетичною суворістю. А у Вібекке Кнутсен на щоках весело грали ямочки, її пишні форми підкреслював обтислий леопардовий топ. Зморшки навколо губ свідчили про багато сигарет, а зморшки біля очей — про часті усмішки.

— Чим вона займалася? — запитав Харрі.

Вібекке подивилася на співмешканця, але він не відповів, і вона заговорила знову:

— Наскільки мені відомо, вона працювала в рекламному агентстві. Дизайнером. Чи на зразок того.

— На зразок того, — повторив Харрі та з байдужим виглядом зробив запис у своєму блокноті.

Це був прийом, яким він завжди користувався в розмові зі свідками. Не дивися на них, і вони почуватимуться більш розкутими. Покажи, ніби їх свідчення тебе не вражають, і вони обов'язково захочуть розповісти що-небудь цікаве. Треба було йому йти в журналісти. Як йому здавалося, журналісти більш терпимі до тих, хто з'являється на роботу в п'яному стані.

— У неї був жених?

Вібекке похитала головою.

— Коханці?

Вібекке нервово засміялась і знову поглянула на свого співмешканця.

— Ми ж не підслуховуємо під дверима, — вирішив раптом втрутитись Андерс Ньюгорт. — Думаєте, вбивця — коханець?

— Не знаю поки що, — відповів Харрі.

— Та це-то зрозуміло!

Харрі відчув у його голосі роздратування.

— Ми тут живемо, і нам би не зашкодило знати вашу думку про те, що тут відбувається. Це схоже на побутове вбивство? Чи, можливо, у нас

тут в окрузі розгулює маніяк? — підвищив голос Андерс.

— Можливо, у вас тут в окрузі розгулює маніяк. — Харрі відклав ручку і подивився на співрозмовників.

Він помітив, як здригнулася Вібекке Кнутсен, але увагу свою зосередив на Андерсі Ньюгорді.

Коли людям страшно, їх легше розсердити — матеріал першого курсу поліцейської академії. Тому не варто без потреби нервувати переляканих. Але Харрі зробив із правила абсолютно інший висновок. Куди корисніше їх дратувати. Розсерджені часто говорять не те, що думають. Вірніше, не те, що думали сказати.

Андерс подивився на нього очима, що нічого не виражають.

— Але найімовірніше: вбивця — саме її залицяльник, — додав Харрі. — Жених, коханець або хтось, із ким у неї були стосунки, які вона припинила.

— Чому ви так думаєте? — Андерс Ньюгорд обійняв Вібекке за плече.

Це мало кумедний вигляд, тому що рука у нього була коротка, а її плечі досить широкі.

Харрі відкинувся на спинку крісла:

— Статистика. Можна мені закурити?

— Взагалі-то у нас не курять. — Тонкі губи Ньюгорда розтягнулись у посмішці.

Харрі запхав пачку назад у кишеню, але помітив, що Вібекке при цьому опустила очі.

— А що ви маєте на увазі під статистикою? — запитав Андерс Нюгорд. — Що примушує вас думати, ніби вона поширюється на цей конкретний випадок?

— Ну що ж, перш ніж відповісти на два ваші питання, я запитаю, чи розбираєтеся в статистиці ви, Нюгорде? Знаєте терміни «розподіл вірогідності», «стандартизоване нормальне відхилення»?

— Ні, але я...

— От і добре, — обірвав його Харрі, — тому що в цьому випадку це і не знадобиться. — Столітня карна статистика всього світу дає можливість стверджувати, що вбивця — саме її залицяльник. Чи, якщо у неї немає залицяльника, той, хто вважав себе таким. Це відповідь на перше ваше питання. Та і на друге.

Андерс Нюгорд пирхнув і прибрав руку з плеча Вібекке.

— Але це ж дилетантство! Ви ж нічого не знаєте про Камілли Луен.

— Це вірно, — підтвердив Харрі.

— Так чому ж ви беретеся стверджувати?...

— Тому що ви запитали, — перервав його Харрі. — І якщо у вас питань більше немає, можна я спробую задати свої?

Нюгорд збирався щось на це відповісти, але передумав і злісно втупився у стіл. Можливо, Харрі помилився, але йому здалося, що губи Вібекке застигли в ледве помітній посмішці.

— Як ви вважаєте, Камілла Луен вживала наркотики? — запитав Харрі.

Нюгорд різко підвів голову:

— Чому ми маємо так вважати?

Харрі заплющив очі й промовчав.

— Ні, — м'яко і тихо відповіла Вібекке. —

Ми так не вважаємо.

Харрі розплющив очі і вдячно їй усміхнувся. Андерс Нюгорд здивовано подивився на неї.

— Її двері були незамкнені, вірно?

Андерс кивнув.

— Вам це не здалося дивним? — вів далі допит Харрі.

— Не особливо. Вона ж була вдома.

— Гм... У вас на дверях простий замок, і я помітив, що ви... — кивнув він Вібекке, — замкнули його, коли я увійшов.

— Вона у нас тепер полохлива. — Нюгорд поплескав співмешканку по коліну.

— Осло тепер не те, що раніше. — Вібекке на мить зустрілася з Харрі очима.

— Це вірно, — погодився він. — І, здається, Камілла Луен теж це розуміла. В її квартирі подвійний секретний замок і ще ланцюжок, тому я

вирішив, що вона не з тих, хто вирушає в душ, не замкнувши вхідні двері.

Нюгорд знизав плечима:

— Можливо, поки вона милася в душі, той, що увійшов, відкрив замок відмичкою.

Харрі похитав головою:

— Це тільки в кіно такі замки відкривають відмичками.

— А може, з нею в квартирі вже хтось був? — припустила Вібекке.

— Хто?

Харрі витримав паузу. Коли він зрозумів, що заповнювати її ніхто не збирається, він встав із крісла:

— Вас іще запросять для надання свідчень. Дякую за сприяння.

На порозі він обернувся:

— До речі, а хто з вас подзвонив у поліцію?

— Я, — відповіла Вібекке. — Андерс пішов за консьєржем, а я подзвонила.

— До того, як знайшли тіло? А чому...

— У воді, яка протекла в нашу кімнату, була кров.

— Он як? А як ви це зрозуміли?

Андерс Нюгорд важко та стомлено зітхнув і поклав руку Вібекке на плече.

— Вона ж була червона, хіба не так?

— Ну, — повів повагом Харрі. — Не лише ж кров червона.

— Вірно, — сказала Вібекке. — Справа не в кольорі.

Андерс Ньюгорт здивовано подивився на неї. Вібекке посміхнулась, але Харрі помітив, що вона прибрала плече з-під руки співмешканця.

— Свого часу я жила з кухарем, і ми на пару тримали їдальню. Там я дещо дізналася про їжу. У тому числі й те, що в крові міститься білок, і, якщо крапнути її у воду, гарячішу шістдесяти п'яти градусів, вона згортається грудочками. Начебто в киплячій воді тріснуло яйце. Коли Андерс скуштував одну таку грудочку і сказав, що на смак вона схожа на яйце, я зрозуміла, що це кров і сталося щось серйозне.

Андерс Ньюгорт слухав її з розкритим ротом. Його засмагле обличчя раптом зблідло.

— На все добре, — пробурмотів Харрі й вийшов.

Розділ 5

П'ятниця. «Андеруотер»

Харрі ненавидів тематичні паби: ірландські паби, паби, де всі п'ють, роздягшись до пояса, паби, де обговорюються новини, а найбільше — улюблені паби знаменитостей, де на стінах висять портрети

скандально відомих завсідників. У «Андеруотері» це була каламутна суміш морських тем підводного плавання та піратської романтики. Щоправда, на четвертому півлітровому кухлі Харрі перестало дратувати й булькання зеленої води, й шоломи від скафандрів водолазів, і простенькі скрипучі меблі. Могло бути й гірше. Минулого разу народ вирішив розважитися співом, і в якийсь момент здалося, що він на мюзиклі, а не в барі. Харрі уважно оглядівся і зі спокійним серцем переконався, що ніхто з чотирьох гостей не збирається співати й танцювати.

— Як настрої? Святковий? — запитав він барменшу, коли та поставила перед ним кухню.

— О сьомій вечора? — відповіла дівчина питанням на питання і дала йому сотню здачі, хоча слід було дві.

Якби Харрі міг, то вирушив би в «Шрьодер». Але йому чомусь думалося, що туди його не пустять, а піти і з'ясувати це не вистачало хоробрості. Не сьогодні. З того, що сталося в четвер, у його пам'яті залишились якісь обривки. Чи в середу? Хтось із відвідувачів згадав, що Харрі показували по телевізору як героя норвезької поліції, тому що він застрелив маніяка в Сідней. Хтось відпустив пару зауважень, якимось його обізвав, і щось із цього Харрі не сподобалося. Цікаво, чи дійшло до колотнечі? Не виключено, що

кісточки пальців і перенісся він міг розбити, спіткнувшись об бруківку на Доврегаті.

Задзеленчав телефон. Харрі подивився на номер і у черговий раз відзначив, що дзвонить не Ракель.

— Слухаю, шеф.

— Харрі? Ти де? — Б'ярне Мьоллер був стривожений.

— Під водою. В барі «Андеруотер». А що таке?

— Якою ще водою?

— Солонуватою.

Напіврічковою-напівморською. У вас — як це? — дуже зайнятий голос.

— Ти п'яний?

— Не так, як хотілось би.

— Що?

— Нічого. Акумулятор сідає, шефе.

— Один співробітник, який був на місці злочину, погрожував написати на тебе рапорт. Говорить, ти був п'яний, коли прийшов.

— Чому погрожував, а не погрожує?

— Я відрадив. Ти був п'яний, Харрі?

— Звичайно, ні, шефе.

— Ти точно впевнений у тому, що зараз говориш, Харрі?

— А ви точно впевнені в тому, що хочете це знати?

Мьоллер незадоволено зітхнув у слухавку:

— Харрі, так далі тривати не може. Я змушений вжити заходів.

— Добре. Спершу усуньте мене від цієї справи.

— Що?

— Ви все прекрасно розчули. Я з цією свинею працювати не буду. Знайдіть іншого.

— У нас не вистачає людей, щоб...

— Тоді звільняйте. Мені начхати.

Харрі поклав телефон у внутрішню кишеню. Він чув, як голос Мьоллера тремтить і б'ється об грудну клітку, навіть приємно. Допивши пиво, Харрі встав і похитуючись вийшов назустріч теплому літньому вечору. Третє таксі, яке він окликнув на Уллеволсвейєн, зупинилося.

— Хольменколлвейєн, — сказав Харрі й відкинув спітнілу голову на прохолодну спинку шкіряного сидіння.

По дорозі він дивився в заднє вікно, спостерігаючи, як у блідо-голубому небі крутяться у пошуках їжі ластівки. В повітрі якраз з'явилася мошва. Саме час для ластівок, аби підкріпитися, з цієї миті й до заходу сонця.

Таксі зупинилося біля великого і трохи похмурого дерев'яного будинку.

— Під'їхати до ганку? — запитав водій.

— Ні, постоїмо тут, — сказав Харрі.

Він подивився на будинок. Йому здалося, що у вікні він помітив Ракель. Олегу, напевно, скоро пора в ліжко. Уперше з моменту суперечки Харрі приїхав сюди. На душі скребло...

— Сьогодні ж п'ятниця?

Таксист із побоюванням подивився в дзеркало і повільно кивнув.

Дні. Тижні. Господи, як же швидко ростуть ці хлопчиська!

Харрі помасажував обличчя, намагаючись втерти трохи життя в те, що зараз найбільше нагадувало посмертну маску.

Адже взимку здавалося, що все не так уже й погано.

Харрі тоді розкрив кілька великих злочинів, у нього був свідок у справі Елен, він не пив. А ще Ракель і він перейшли від простої закоханості до спільного будівництва сімейного життя, і йому це подобалося. Подобалися виїзди на природу, пікніки для дітей, де Харрі смажив на вугіллі м'ясо. Подобалося запрошувати батька і Сестреня на недільну вечерю і дивитись, як його сестра з синдромом Дауна грається з дев'ятирічним Олегом. І найчудовіше — закоханість не проходила. Ракель навіть почала міркувати, що непогано б Харрі переїхати до них, аргументуючи це тим, що

будинок занадто великий для них із Олегом, а Харрі не дуже прагнув знайти контраргументи.

— Подивимося. Ось тільки розберуся зі справою Елен, — пообіцяв він.

Перевіркою їх почуттів мала стати поїздка в Нормандію: три тижні в старовинному маєтку і тиждень на річковому теплоході.

Але тут справи пішли безладно.

Усю зиму він займався справою Елен. Старанно, навіть занадто. Харрі не вмів працювати інакше. До того ж Елен Єльтен була не просто колегою, а його найкращим другом. Три роки тому вони разом полювали на людину, що займалася контрабандою зброї, на прізвисько Принц.

Елен убили бейсбольною битою на березі Акерсельви. Докази вказували на неонациста Сверре Ульсена, який уже встиг засвітитися в поліції. На жаль, свідчень його вони так і не почули: під час арешту Том Волер прострелив йому голову — як він заявив, це була самооборона. Але Харрі був упевнений, що за вбивством стоїть Принц, і вмовив Мьоллера дозволити йому провести власне розслідування. Мотиви були особистими, а значить, офіційне розслідування Харрі вести не міг. Мьоллер тоді вирішив зробити виняток — як заохочення за успіхи Харрі при розкритті інших справ. Цієї зими намітився прорив. Відшукався свідок, який увечері, коли сталося

вбивство, бачив, як Сверре Ульсен розмовляв з кимось у червоній машині в Грюнерльокка всього за кілька сотень метрів од місця злочину. Цим свідком був якийсь Рой Квінсвік, колишній неонацист із судимістю, а нині новонавернений парафіянин Філадельфійської парафії. Квінсвіка не можна було назвати зразковим свідком, але він довго й наполегливо вдивлявся в запропоновану фотографію Харрі й сказав: так, саме ця людина сиділа в машині поряд зі Сверре. Людиною на фотографії був Том Волер.

Хоча Волера Харрі підозрював давно, підтвердження здогадки потрясло його ще і тому, що це означало — в поліції Волер не єдиний перевертень, інакше Принц просто не зміг би повертати такі масштабні афери. Отже, Харрі не може довіряти нікому. Тому про Роя Квінсвіка він мовчав, розуміючи, що другої такої удачі не буде. Один невірний рух — і запахне гниллю, а буде гниль — будуть і щури. Значить, треба бути у всеозброєнні.

Харрі почав у глибокій таємниці готувати оборону. Це виявилось не так просто, як він думав. Не знаючи, кому можна довіритися, він чекав, поки всі підуть із роботи, і порпався в архівах, залізав у внутрішню мережу, роздруковував електронну пошту та списки вхідних і вихідних телефонних дзвінків од тих, хто, за його відомостями, був якимось

пов'язаний із Волером. Вечорами він просиджував у машині поблизу від Юнгсторг, спостерігаючи за відвідувачами піцерії «У Герберта», де вешталися неонацисти, — за версією Харрі, контрабанда зброї проходила через них. Не домігшись результатів, Харрі почав шпигувати за Волером і деким із колег, особливо за тими, хто, наскільки він знав, гайнує багато часу в екернському тирі. Він стежив за ними здалека. Сидів у машині перед їх будинками і не стуляв очей, доки всі спали.

Удосвіта, виснажений, повертався до Ракелі й, задрімавши на кілька годин, знову йшов на роботу. Потім вона попросила його в здвоєні чергування ночувати удома. Він не сказав їй, що вночі працює не за графіком, не за наказом. Потім стало ще гірше.

Якось увечері він вирішив-таки побувати «У Герберта». Потім зайшов іще раз. Поговорив із хлопцями. Почастував пивом. Зрозуміло, вони знали, хто він такий, але безкоштовне пиво — воно і є безкоштовне пиво. Вони пили, посміхались і мовчали. Нарешті він зрозумів, що їм нічого не відомо, але заходити не перестав. Можливо, тому, що там Харрі почувався поряд із печерою дракона, з якої, якщо виявити терпіння, чудовисько обов'язково вилізе. Ні Волер, ні його колеги так і не з'являлися. Тоді він повернувся до стеження за будинком Волера.

Одного дня вночі у двадцятиградусний мороз на порожній вулиці показався хлопчина в короткій легкій курточці. Хисткою ходою, що видає наркомана, він пройшов повз машину Харрі, зупинився біля будинку Волера, подивився на всі боки і спробував відкрити замок. Харрі прекрасно розумів: якщо втрутиться він — його викриють, тому залишався в машині. Напевно, хлопчина зовсім туго міркував і погано тримався на ногах, тому що в якийсь момент його інструмент із брязком одлетів од замка, і наркоман гепнувся в замет перед будинком. І не підвівся. В одному з вікон спалахнуло світло. Волер відсмикнув фіранки. Харрі чекав. Нічого не відбувалося. Мінус двадцять. У Волера — світло у вікні. Хлопчина не рухався. Вже пізніше Харрі задавався питанням: що йому, чорт забирай, треба було робити?! Акумулятор у телефоні сів на морозі, і він навіть не міг викликати «швидку». Він сидів. Минали хвилини. Проклятий наркоман... Мінус двадцять один. Чортів наркоман! Звичайно, можна було б поїхати звідти, дістатися лікарні й повідомити про те, що сталося. У дверях будинку показалася людина — Волер. Він мав кумедний вигляд у халаті, чоботях, шапці та рукавичках. Із собою він ніс дві вовняні ковдри. Харрі зі здивуванням спостерігав, як Том Волер перевіряє пульс і зіниці наркомана, а потім загортає його в ковдри. Потім

Волер довго стояв на порозі й дивився в бік Харрі. Через декілька хвилин під'їхала «швидка допомога».

Того разу Харрі, повернувшись додому, сів у крісло і всю ніч слухав рок-групу «Рага Рокерз» — свою, норвезьку, і американця Дюка Еллінгтона, а потім пішов на роботу, не переодягаючись уже протягом сорока восьми годин.

Перша сварка між ним і Ракеллю сталася одного квітневого вечора.

Харрі в останню мить скасував виїзд на природу, і Ракель помітила, що він уже три рази поспіль порушує обіцянку. Обіцянку, дану Олегові, підкреслила вона. Харрі заявив, що прикриватись Олегом непорядно, і насправді їй просто не подобається, що її примхам приділяють менше уваги, ніж пошукам убивць Елен. Вона назвала Елен приви́дом, сказала, що Харрі зациквився на мертвій людині. Це ненормально і до добра не доведе, що це некрофілія, й узагалі — займається він розслідуванням не заради Елен, ним рухає жадаба помсти.

— Тобі завдали рани, — закінчила вона, — і тепер ти всіма силами стараєшся помститись.

Коли Харрі в огидному настрої виходив із кімнати, за сходовими перилами промайнула піжама й перелякані очі Олега.

Після цього Харрі взагалі перестав займатися чим-небудь, що не стосувалося пошуку вбивць. В темряві читав чужу електронну пошту, вдивлявся в чорні вікна будинків і вілл, підстерігаючи людей, які так і не з'являлись. Уривками спав у квартирі на Софієсгате.

Дні стали світлішими й довшими, а він так нічого і не знайшов.

І якось уночі повернувся дитячий кошмар. Сестреня. Її волосся, що піднімається вгору. Перекошене болем обличчя. Його власна безпорадність. Наступної ночі кошмар з'явився знову. І знову.

Друг дитинства, таксист Ейстейн Ейкелан, який, коли не був за кермом, пив «У Малика», говорив, що Харрі не пізнати, так змарнів, і навіть пропонував возити його на роботу й назад. Харрі відмовився і з останніх сил продовжував свою безумну гонку.

Залишалося тільки чекати, коли вона заведе його в прірву.

Земля стала обсипатися з-під ніг через таку прозаїчну річ, як неоплачений рахунок. Стояв кінець травня, Харрі й Ракель уже декілька днів не розмовляли. Він прокинувся в кабінеті від її телефонного дзвінка. Ракель сказала, що турагентство нагадує про платню за садибу в Нормандії. У їх розпорядженні був тиждень, після

чого турагентству доведеться перепродати право оренди іншим клієнтам.

— Крайній термін — п'ятниця. — Після цих слів вона поклала слухавку.

Харрі попхався в убиральню, побризкав обличчя холодною водою і зустрівся поглядом зі своїм віддзеркаленням. Мокрий світлий «їжачок», червоні від судин, що лопнули, очі, темні мішки під ними, запалі щоки. Спробував усміхнутись і побачив жовтозубий оскал. Він сам себе не впізнавав. Тут він зрозумів: Ракель має рацію. Це крайній термін. Для нього і Ракелі. Для нього і Елен. Для нього і Тома Волера.

Того ж дня він пішов до свого безпосереднього начальника, Б'ярне Мьоллера — єдиної людини в поліції, якій він повністю довіряв. Слухаючи розповідь Харрі, Мьоллер то кивав, то хитав головою й у результаті сказав, що ця справа, на щастя, не в його компетенції, й Харрі треба йти просто до начальника кримінальної поліції. Але перед тим десять разів подумати: а чи варто? Харрі, думаючи, вийшов із квадратного кабінету Мьоллера і попрямував до овального, де працював начальник кримінальної поліції. Постукав, зайшов і виклав усі свої козирі. Свідка, який бачив Тома Волера і Сверре Ульсена разом, і те, що саме Волер застрелив Ульсена при арешті. Все, що в нього було

після п'яти місяців мук, гонитви за примарами, п'яти місяців на межі божевілля.

Начкрим запитав, який, на думку Харрі, у Тома Волера був мотив, аби піти на вбивство Елен Єльтен.

Харрі відповів, що Елен мала в розпорядженні небезпечну інформацію. Того вечора, коли її вбили, вона залишила на автовідповідачі Харрі повідомлення про те, що знає, хто такий Принц, який заправляє контрабандою зброї та озброїв злочинців у Осло не гірше, ніж солдатів спецпризначення.

— Але коли я їй передзвонив, на жаль, було надто пізно, — сказав Харрі, намагаючись зрозуміти вираз обличчя співрозмовника.

— А на вбивство Сверре Ульсена? — продовжував той.

— Коли ми напали на слід Ульсена, Принц убив його, щоб він нікому не розповів, хто стоїть за вбивством Елен.

— І ви говорите, що цей Принц...

— Том Волер, — упевнено мовив Харрі.

Начкрим мовчки кивнув, потім додав:

— Отже, один із найшанованіших наших інспекторів.

Наступні десять секунд Харрі здавалося, що він у вакуумі, ні повітря, ні звуків. Він знав: тут і зараз його поліцейська кар'єра може обірватися.

— Добре, Холє. Перш ніж приймати рішення, мені б хотілося поговорити з вашим свідком. — Начальник підвівся. — І, сподіваюся, ви розумієте, що з цієї миті й надалі ця справа має залишатися між нами.

— Скільки ми тут стоятимемо?

Від голосу таксиста Харрі здригнувся. Він вже майже спав.

— Їдьмо назад, — сказав він і кинув останній погляд на дерев'яний будинок.

Коли вони їхали по Кіркевейєн, задзеленчав мобільний телефон. Говорила Беата:

— Здається, знайшли зброю. Ти мав рацію. Пістолет.

— Що ж, вітаю нас обох.

— Дякую... Знайти його було неважко. Лежав у смітєвому кошику під мийкою.

— Марка і номер?

— «Глок-23». Номер сточений.

— Сліди залишилися?

— Такі ж, як на більшості зброї, конфіскованої нами в Осло.

— Ясно, не читається. — Харрі переклав телефон у ліву руку. — Неясно тільки, навіщо ти мені все це розповідаєш. Я цією справою не займаюся.

— Я б не говорила з такою впевненістю, Харрі. Мьоллер сказав...

— Мьоллер і вся смердюча поліція Осло можуть забиратися до дідька!

Харрі сам здригнувся від звуку свого голосу і побачив у дзеркалі, як спохмурнів таксист.

— Вибач, Беато. Я... Ти ще там?

— Так.

— Я зараз трохи не в собі.

— Нічого, не горить.

— Що?

— Справа може почекати.

— Розповідай же.

Вона зітхнула:

— Ти помітив у Каміллі Луен шишку трохи нижче за праву брову?

— Так, звичайно.

— Я подумала: можливо, її вдарив убивця, або вона сама вдарилася при падінні. Але виявилось, ніякої шишки не було!

— Як так?

— Патологоанатом поторкав її, вона така тверда! Потім він засунув палець під повіку. І знаєш, що він знайшов?

— Ну... — мовив спроквола Харрі. — Ні...

— Маленький червонястий коштовний камінь у формі зірки. Ми вважаємо, діамант. Що ти на це скажеш?

Харрі глибоко зітхнув і подивився на годинник. До закриття бару залишалося три години.

— Що я цією справою не займаюся, — сказав він і вимкнув телефон.

Розділ 6

П'ятниця. Вода

«Сухо, але я бачу, як поліцейський виходить із-під води. Вода для спраглих. Дощова вода, річкова вода, морська вода.

Він мене не помітив. Хитаючись, він вийшов на Уллеволсвейєн і там намагався зупинити таксі. Ніхто не хотів його саджати. Як човняр — неспокійну душу, що бродить уздовж берега річки. Так, і я знаю — як це, коли тебе відштовхують ті, хто тобі дорогий. Коли потрібна підтримка, а дістаєш відмову. Коли розумієш, що всі навколо на тебе плюють, а тобі — ні на кого плюнути. І поступово здогадуєшся про те, що ж тобі треба робити».

Розділ 7

Понеділок. Відставка

Харрі зайшов у магазин, відчинив скляні двері молочного відділу і притулився до них. Стягнув

пітну футболку і заплющив очі, відчуваючи шкірою прохолодне повітря.

Синоптики передбачали тропічну спеку цієї ночі, й люди в магазині запасалися м'ясом для грилю, пивом і мінеральною водою.

Біля м'ясних полиць спиною до Харрі стояла жінка. Він одразу впізнав її за кольором волосся та пишними формами. Коли вона обернулася, Харрі побачив, що на ній топик, який забарвленням нагадує зебру, але так само обтягує, як той, леопардовий. Вібекке Кнутсен подумала, поклала коробки з біфштексами назад, разом із візком перейшла до холодильника і дістала звідти дві упаковки тріскового філе.

Харрі надів футболку і зачинив скляні двері. Молока йому не хотілось. І м'яса. І тріски теж. Йому хотілося чого-небудь простого — зовсім небагато, аби це можна було з'їсти. Ні, він не був голодний, але шлунок вимагав їжі. Він почав нити ще минулого вечора, і з досвіду Харрі знав: якщо зараз чого-небудь не з'їсти, він не утримає в собі ні краплі спиртного. Зараз у візку лежав питльований хліб і пакет із «Винної монополії»⁷ через дорогу. Він додав до цього півкурчати, шість упаковок пива

⁷ «Винна монополія» — мережа державних магазинів, які мають виключне право продажу спиртних напоїв у Норвегії.

«Ганза», байдуже продефілював повз фруктовий відділ і опинився в черзі до каси просто за Вібекке Кнутсен. Не навмисно, але, можливо, і не зовсім випадково.

Як і раніше, не помічаючи Харрі, вона обернулася, наморщила ніс, неначе відчула якийсь неприємний запах (чого Харрі виключити не міг), і попросила у касирки два блоки легких сигарет «Прінс».

— А мені сказали, у вас там не курять.

Вібекке обернулася, зі здивуванням подивилася на нього і подарувала йому три різні усмішки. Перша була швидкою, автоматичною. Друга — з тих, що виникають, коли ми зустрічаємо знайомих. А коли каса залишилася позаду, з'явилась і третя посмішка — цікава.

— Ви, я дивлюся, вирішили влаштувати собі бенкет, — сказала Вібекке, намагаючись утрамбувати покупки в один пластиковий пакет.

— На зразок того, — пробурмотів Харрі й усміхнувся у відповідь.

Вона злегка нахилила голову набік, смужки на топику здригнулися.

— Багато гостей?

— Небагато, але всі непрохані.

Касирка простягнула йому здачу, але він кивнув на скарбничку Армії порятунку.

— А їм не можна вказати на двері? —
Усмішка Вібекке тепер заграла і в її очах.

— Ну-у... Якраз таких гостей вирядити не так-то легко.

Пляшки «Джима Біма» весело дзвякнули об упаковку «Ганзи».

— Що, давні товариші по чарці?

Харрі подивився на неї. Здається, вона дійсно хотіла дізнатися, в чому справа. Це було для нього тим більше дивно, що вона, як йому здалося, жила разом із таким правильним чоловіком. Вірніше, такий правильний чоловік жив із нею.

— У мене немає товаришів, — сказав Харрі.

— Отже, дама... І, напевно, з настирливих?

Йому захотілося відчинити перед нею двері, але ті відчинялись автоматично. Дивно, але Харрі цього не пам'ятав, хоча купував тут продукти кілька років поспіль. Вони вийшли на вулицю і тепер стояли одне навпроти одного.

Харрі не знав, що відповісти, тому сказав правду:

— Три дами. Іноді вони приходять, якщо я недостатньо вип'ю.

— Що-що? — Вона прикрила очі долонею від сонця й подивилася на нього.

— Нічого, вибачте. Просто думки вголос. Тобто думками це не назвеш... але однаково

вголос. Напевно, я базіка. Мені... — Він не розумів, чому Вібекке й досі не пішла.

— Вони у нас усі вихідні по сходах туди-сюди бігали, — сказала вона.

— Хто? — здивувався Харрі.

— Та поліція.

До Харрі повільно дійшло, що з того дня, коли він був у квартирі Камілли Луен, минули субота й неділя. Він спробував знайти своє віддзеркалення у вітрині магазину. Субота і неділя? На кого ж він зараз схожий?

— Ви, поліцейські, нам нічого не розповідаєте, — вела далі Вібекке, — а в газетах пишуть тільки, що у вас поки що немає ніяких зачіпок. Це так?

— Я цією справою не займаюся, — відповів Харрі.

— Авжеж. — Вібекке Кнутсен кивнула і знову заусміхалась. — А знаєте що?

— Що?

— Насправді нічого страшного.

Кілька секунд Харрі міркував, що вона має на увазі. Потім засміявся і зайшовся страшенним кашлем.

— Дивно, я вас раніше в цьому магазині не бачив, — сказав він, відсапавшись.

Вібекке знизала плечима:

— Хто знає? Може, ми скоро знову зустрінемося?

Вона нагородила його променистою усмішкою й пішла додому. Пластикові пакети та її пишні форми погойдувалися туди-сюди.

«Ти, я і африканський звір» — ця думка видалася Харрі такою гучною, що він злякався, чи не висловив її вголос.

Біля вхідних дверей будинку на Софієсгате сидів чоловік. Піджак він перекинув через плече. Сорочка темніла плямами поту на грудях і під пахвами. Однією рукою чоловік тримався за живіт. Побачивши Харрі, він підвівся.

Харрі затримав подих і зібрався з силами. Це був Б'ярне Мьоллер.

— О Господи, Харрі!

— О Господи, шефе!

— Знаєш, який у тебе вигляд?

Харрі дістав ключі й відповів питанням на питання:

— Ви вважаєте, я не в кращій формі?

— Тебе ж попросили допомогти нам із розслідуванням на вихідних! А від тебе ні слуху ні духу. І на роботу сьогодні не вийшов.

— Проспав, шефе. Це, до речі, не так далеко від істини, як ви думаєте.

— Може, і попередні чотири тижні ти теж проспав? До того, як я тебе видзвонив минулої п'ятниці?

— Ну, вже наступного тижня туман розсіявся. Я подзвонив на роботу, але мені сказали, що я значусь у відпустці. Гадаю, це ваших рук справа.

Харрі почав підніматися по сходах, за ним по п'ятах ішов начальник.

— Мені довелося, — простогнав Мьоллер, знову хапаючись за живіт. — Чотири тижні, Харрі!

— Гм... Наносекунда за вселенськими масштабами.

— І ні єдиного слова про те, де ти пропадаєш!

Харрі не без зусиль уставив ключ у замок:

— Зараз почувете.

— Що саме?

— Єдине слово про те, де я пропадаю. Тут. — Харрі розкрив двері квартири, і їх обдало кислувато-солодкуватим смородом старого сміття, пива та сигаретних недокурків. — Вам було б легше, якби ви це знали?

Він увійшов всередину. Мьоллер і тут рушив за ним, хоча і не без вагань.

— Можете не роззуватися, шефе! — крикнув Харрі з кухні.

Мьоллер важко зітхнув і постарався пройти через кімнату так, аби не наступити на розкидані по

підлозі порожні пляшки, переповнені попільнички та вінілові платівки.

— Ти що ж, Харрі, хочеш сказати, що всі ці чотири тижні ти сидів тут і пив?

— Я робив перерви, шеф. Довгі перерви. Я ж у відпустці, вірно? Минулого тижня я практично краплі в рот не взяв.

— У мене погані новини, Харрі! — крикнув Мьоллер, беручись за віконну клямку. Йому довелося тричі навалитись усім тілом на раму, перш ніж вікно відчинилося. Він знову охнув і розстебнув ремінь та верхній гудзик на брюках. Обернувшись, він побачив у дверях Харрі з відкоркованою пляшкою віскі в руці.

— Що за новини? — Харрі подивився на розстебнутий ремінь. — Шмагати мене прийшли? Чи гвалтувати?

— Живіт болить, — поскаржився Мьоллер. — Нетравлення шлунка.

— Гмм... — Харрі понюхав шийку пляшки. — Нетравлення шлунка — це кумедно. Я і сам мучився животом, тому почитав деяку літературку з цього питання. Перетравлення їжі триває від дванадцяти до двадцяти чотирьох годин. В усіх. І їжа проходить через ваші нутроці не довше, а просто болючіше.

— Харрі...

— По скляночці, шефе? Пахне, ніби як справжнє.

— Я прийшов, щоб сказати: «Усе, Харрі! Стоп!»

— Зав'язали? — з цікавістю запитав Харрі.

— Заткнися! — Мьоллер ударив по столу так, що порожні пляшки підстрибнули. Потім він осів у зелене крісло і провів рукою по обличчю. — Багато разів, Харрі, я ризикував своєю посадою, щоб урятувати твою. Але ж є люди, які для мене ближчі, ніж ти. Це про них я маю піклуватись. Усе, Харрі. Більше я тобі допомагати не зможу.

— А-а... — Харрі плюхнувся на канапу і налив віскі в найближчу склянку. — Про допомогу я вас не просив, шефе, але однаково спасибі. За все хороше. Ваше здоров'я!

Мьоллер глибоко зітхнув і заплющив очі.

— Знаєш що, Харрі? Іноді ти поводишся, як найзухваліший, найгоїстичніший і найтупіший у світі мішок з лайном, — з образою сказав він.

Харрі знизав плечима і залпом осушив склянку.

— Я написав наказ про твою відставку.

Харрі налив собі ще.

— Він лежить на столі начальника кримінальної поліції. Бракує тільки його підпису. Ти розумієш, що це означає, Харрі?

Харрі кивнув і поцікавився:

— Вам точно не налити перед відходом, шефе?

Мьоллер підвівся. У дверях він обернувся:

— Ти не уявляєш, як мені боляче бачити тебе таким, Харрі. Ракель і ця робота — от і все, що у тебе було. Спочатку ти не зумів утримати Ракель. А тепер — роботу.

«Я втратив і те й інше чотири тижні тому, — подумав Харрі, й ця думка набатом відлунила у його голові.

— Мені дійсно боляче, Харрі. — Й двері за Мьоллером зачинилися.

Через сорок п'ять хвилин Харрі вже спав у кріслі. Так, гості до нього прийшли. Але не три дами, а начкрим.

Чотири тижні та три дні тому начальник кримінальної поліції сам запропонував влаштувати зустріч у «Боксерові», притулку блаженних бражників. Під самісіньким носом Головного управління і за два кроки від брудних задніх дворів зі стічними канавами. Тільки він сам, Харрі й Рой Квінсвік. Пояснивши це тим, що, доки не прийнято ніякого рішення, діяти краще по можливості неофіційно, щоб у нього завжди був шлях до відступу.

Про такий шлях для Харрі він не говорив.

Харрі запізнився в «Боксер» на чверть години. Начкрим сидів за одним із далеких столиків із келихом пива. Коли Харрі підсів до нього, він шкірою відчув його важкий погляд. Глибоко посажені блакитні очі виблискували обабіч вузького аристократичного перенісся. У начальника було густе сиве волосся, пряма постава і сухорлява фігура, наскільки дозволяв вік. Загалом, він був із особливої породи шістдесятирічних людей похилого віку — складно повірити в те, що вони коли-небудь матимуть вигляд по-справжньому старих. У кримінальному відділі його називали Президентом: не лише через овальний кабінет, але й тому, що розмовляв він, як глава держави, особливо в офіційній обстановці. Але зараз обстановка була по можливості неофіційною. Начальник кримінальної поліції розкрив безгубий рот і запитав:

— Ви сам?

Харрі замовив офіціантові мінеральну воду «Фарріс», узяв зі столу меню, вивчив першу сторінку і якомога безтурботніше кинув:

— Він передумав.

— Ваш свідок передумав?

— Так.

Начкрим повільно тягнув пиво з келиха.

— Він був готовий виступати свідком протягом п'яти місяців, — додав Харрі. — Ми з

ним говорили ще позавчора. Як ви гадаєте, свинячі рульки тут непогані?

— Що він сказав?

— Ми домовилися, що сьогодні я заберу його після служби у Філадельфійській парафії. А коли я туди прийшов, він сказав, що передумав. Він зрозумів: у машині зі Сверре Ульсенем сидів усе-таки не Том Волер.

Співрозмовник подивився на Харрі. Потім різким рухом підкинув ліву руку і поглянув на годинник, що, як зрозумів Харрі, означало завершення зустрічі.

— Тоді нам залишається тільки припускати, кого саме бачив у машині ваш свідок. Що скажете, Холє?

Харрі глитнув, подивився на меню:

— Рульки. Мабуть, все ж свинячі рульки.

— Вибачте, мені пора. Запишіть на мій рахунок.

Харрі вичавив смішок:

— Ви дуже люб'язні, шефе. Не лукавитиму, у мене було неприємне передчуття, що мені загрожує залишитися тут наодинці з меню.

Начкрим спохмурнів і з роздратуванням в голосі відповів:

— Дозвольте і мені не лукавити з вами, Холє. Усім відомо, що ви з інспектором Волером на дух один одного не переносите. У той самий момент,

коли ви надали мені свої висмоктані з пальця звинувачення, у мене виникла підозра, що на ваші аргументи сильно вплинула особиста антипатія. І ця підозра, наскільки я зрозумів, повністю підтвердилася.

Начальник кримінальної поліції відсунув келих від краю столу, встав і застебнув піджак.

— Тому, Холе, скажу вам коротко і, сподіваюся, ясно. Вбивство Елен Єльтен розкрито, а справу — закрито. Ні ви, ні хто-небудь іще не надали достатніх підстав для нового розслідування. Якщо ви ще раз повернетеся до цієї справи, це буде порушенням наказу, і я без вагань підпишу папір про вашу відставку. І не тому, що я крізь пальці дивлюся на злочинців у наших рядах, а тому, що мій обов'язок — підтримувати робочу обстановку і не дозволяти, щоб особисті стосунки впливали на службові. Нам не потрібні ті, хто на порожньому місці зводить паніку. Якщо я ще раз дізнаюся про ваші звинувачення проти Волера, вас негайно усунуть із посади і справу передадуть в ОСО.

— Яку справу? — глухо запитав Харрі. — Волер проти Єльтен?

— Холе проти Волера.

Начальник пішов, а Харрі продовжував сидіти і дивитися у напівпорожній келих. Так, він міг послухатися наказу, але це нічого б не змінило. Він уже готовий. Він програв і тепер перетворився на

загрозу для своїх. Зрадник-параноїк, годинникова бомба, що її вважатимуть за краще позбутися при першій нагоді. Варто тільки Харрі дати привід.

Офіціант приніс пляшку «Фаррісу» і запитав, чи не буде він замовляти що-небудь із їжі або напоїв. Харрі облизнув пересохлі губи... Варто тільки дати привід, і все покотиться, збільшуючись у розмірах, як снігова грудка з гори.

Він відсунув «Фарріс» убік і відповів офіціантові...

Чотири тижні та три дні тому все почалось. І закінчилося.

Частина II

Розділ 8

Вівторок і середа. Чау-чау

У вівторок температура повітря в Осло піднялася до двадцяти дев'яти градусів у тіні, і вже о третій годині люд повалив із офісів на пляжі Хука і Вервенської затоки. Натовпи туристів збиралися в кафе просто неба на Акер-Брюгге та у Фрогнер-парку,⁸ де вони, обливаючись потом,

⁸ Фрогнер-парк, або парк Вігеланна, відомий

робили неодмінне фото Моноліту, після чого поспішали до фонтана, сподіваючись, що вітер обіллє їх освіжаючим душем із водяних бризок.

У іншому ж міське життя тривало тихо і нагадувало уповільнену зйомку: роздягнені до пояса дорожні робітники схилилися над своєю технікою, будівельники на риштованнях на старій будівлі Державної лікарні дивляться на порожні вулиці, таксисти, зібравшись у тіні, базикають про вбивство на Уллеволсвейєн. Ознаки активного життя подавала тільки Акерсгата, де постачальники сенсацій давали волю своєму глузливому стилю і з натхненням терзали поки що свіже вбивство. Багато штатних газетярів були у відпустках, і редактори кинули на цю справу всіх: од студентів-журналістів на літньому підробітку до нудьгуючих співробітників із політичного відділу. Тільки оглядачів культури ніхто не чіпав. Але однаково було спокійніше, ніж зазвичай. Можливо, тому, що «Афтенпостен» переїхала з багатої традиціями вулиці газетярів у центр, розкидавши контори в убогих провінційних хмарочосах, які скребуть і без того чисте небо.

розміщеними там роботами скульптора Густава Вігеланна (1869–1943), серед яких найбільш відомі «Злий хлопчик» і Моноліт із людських тіл.

Місто натхненно розгортало велике будівництво в районі Бйорвіка, але у ведучого кримінальної хроніки Рогера Єндема з кабінету відкривався краєвид тільки на Плату — ринок наркоманів на задвірках дивного нового світу. Він упіймав себе на тому, що час від часу шукає там очима Томаса. Але Томас сидів зараз в Уллерсму — відбував покарання за спробу вторгнення в будинок поліцейського цієї зими. Але чи варто було із цього приводу сумувати? Тепер Рогер хоча б перестав боятися, що одного дня побачить молодшого брата загиблим від передозування.

В «Афтенпостен» не квапилися з призначенням нового редактора, після того, як старий погодився піти за скороченням штату, і просто доручили кримінальну хроніку відділу новин. Насправді це означало, що Рогеру Єндему довелося за ту саму зарплату звалити на себе і редакторські обов'язки. Зараз він сидів за столом, поклавши пальці на клавіатуру, і пильно вдивлявся в обличчя жінки, фотографію якої нещодавно зробив фоном для робочого столу. Ця жінка ось уже втретє зібрала речі й залишила і його, і квартиру на Сейльдуксгате. Він знав, що цього разу Деві не повернеться, і пора йти далі. Він налаштував екран і змінив фоновий малюнок. Для початку.

За розпорядженням начальства Рогеру треба було відкласти поточний сюжет про героїні. І добре:

писати про наркотики йому ніколи не подобалося. Деві стверджувала, що це через Томаса. Рогер постарався на якийсь час забути і про неї, і про молодшого брата, і зосередитися на дорученому сюжеті. Йому потрібно було написати статтю про вбивство на Уллеволсвейєн, а там, дивись, намітяться розвиток, нові повороти, з'являться підозрюваний або підозрювані. Робота обіцяла бути легкою: все вказувало на сексуальне підґрунтя, а деталі — просто скарб для журналіста! Молоду незаміжню жінку двадцяти восьми років застрелено вдома, у власному душі, в п'ятницю, серед білого дня. Знаряддям убивства, скоріше за все, був пістолет, виявлений у відрі для сміття в тій же квартирі, сусіди нічого не бачили, сторонніх у будинку не помічено, і лише один із мешканців вважає, що чув щось подібне до пострілу. Оскільки ніщо не вказує на пограбування, поліція дотримується версії, що Камілла Луен сама впустила злочинця, проте ніхто з її знайомих не викликає серйозних підозр, оскільки в усіх — більш-менш хороше алібі. Камілла Луен, автор текстів у рекламному агентстві «Лео Бурнетт», того дня поїхала з роботи чверть на п'яту, а о шостій у неї було призначено зустріч із двома подругами в Будинку художників, що робить маловірогідним припущення, ніби вона запросила когось до себе в гості. Маловірогідним є і те, що хтось подзвонив

Камілли Луен із вулиці та попросив упустити, відрекомендувавшись чужим ім'ям: над дзвінками встановлено камеру спостереження.

І якщо заголовків «Психоделічне вбивство» або «Сусід відчув смак крові» виявиться недостатньо, про запас були деякі подробиці, які ще на кілька днів забезпечать жваву цікавість читачів. У Камілли Луен відрізано вказівний палець на лівій руці, а під повікою знайдено червонястий діамант-зірочку.

Рогер Єндем почав статтю з історичного вступу — для більшого драматизму, але потім вирішив, що матеріал цього не вимагає, і знищив написане. Деякий час він сидів, обхопивши голову руками, потім двічі клацнув по значку «Кошик», навів мишку на пункт «Очистити» і завмер у нерішучості. Ця фотографія — остання згадка про Деві. З квартири він прибрав усе, що могло про неї нагадати, навіть виправ светр, який вона у нього іноді брала, він любив надівати його через запах її парфумів.

— Прощай, — пошепки сказав Рогер і натиснув на кнопку. Потім повернувся до статті. Вирішив замінити «Уллеволсвейєн» на «Кладовище Христа Спасителя» — краще звучало. І почав писати. Цього разу все вийшло відмінно.

Під сьому вечора народ потягнувся з пляжів додому дуже неохоче. У безхмарному небі, як і раніше, жарко палало сонце. Ще о дев'ятій люди в сонячних окулярах пили пиво у вуличних кафешках, залишаючи нудьгувати без діла офіціантів задушливих ресторанів. О пів на десяту сонце сховалося за червоніючим Уллерном, але довгождана прохолода так і не настала. Люди поверталися додому. Ще одна тропічна ніч обіцяла безсоння й наскрізь пропітнілі простирадла.

Робочий день на Акерсгата закінчувався, в редакції вирішили востаннє обговорити першу сторінку. Від поліції новин не було. Навряд чи вони щось приховували, скоріше за все, їм просто нічого було сказати. Але, з іншого боку, мовчання відкривало простір для домислів. Саме час виявити творчий підхід.

Приблизно в цей же час в Уппсалі в жовтому дерев'яному будинку з яблуневим садом пролунав дзвінок, Беата Льонн простягла руку до телефону і подумала, чи не прокинулася поверхом нижче мама. Напевно прокинулася від дзвінка.

— Спала? — запитав хрипкий голос.

— Ні, — відповіла Беата. — А що таке?

— Я щойно прокинувся.

Беата сіла на ліжку:

— І як справи?

— Ну що я тобі можу сказати? Погано — ось що я скажу. — Пауза. Голос Харрі здавався глухим і далеким, і Беата розуміла, що причина не в телефонному зв'язку. — Що нового по доказах?

— Тільки те, що в газетах, — сказала вона.

— А що в них?

Вона зітхнула:

— Та ти і так знаєш. Ми зібрали в квартирі відбитки пальців і ДНК, але ще не знайшли нічого, що могло б допомогти у пошуках убивці...

— Злочинця, — поправив Харрі.

— Злочинця, — позіхнувши, погодилася Беата.

— З'ясували, звідки діамант?

— Працюємо. Ми проконсультувалися в ювелірів: червоні діаманти — не рідкість, але у нас у країні їх не так багато. Вони сумніваються, що це робота норвезького майстра. А якщо камінь закордонний, то і злочинець, можливо, не наш співвітчизник.

— Гмм...

— Що таке, Харрі?

Він відкашлявся, перш ніж відповісти:

— Намагаюся бути в курсі подій.

— Минулого разу ти заявив, що цією справою не займаєшся.

— Ну, не зовсім так.

— Скажи відверто, що тобі потрібно?

— Ну, я прокинувся через те, що побачив кошмар...

— Мені приїхати і поколисати тебе?

— Ні. — Знову пауза. — Мені снилася Камілла Луен. І ваш діамант.

— І що?

— Я, здається, дещо зрозумів.

— Ну ж бо!

— Я, щоправда, не впевнений... Але, знаєш, у давні часи небіжчикам перед похованням клали на очі монети.

— Не чула.

— Щоб заплатити човняру, який перевозить душі через Стікс, річку мертвих. Якщо душа не могла переправитися на інший берег, вона не набувала спокою. Розміркуй над цим.

— Дякую за пораду, Харрі, але я в замогильне життя і привидів не вірю.

Харрі не відповів.

— Ще щось? — поцікавилася Беата.

— Одне питаннячко. Чула, що начкрим цього тижня пішов у відпустку?

— Звичайно.

— Може, ти знаєш, і коли він повернеться?

— Через три тижні. А ти?

— Що я?

Беата почула в трубці клацання запальнички і зітхнула:

— Коли ти повернешся?

Вона почула, як Харрі на тому кінці зтягнувся, затримав дихання і повільно видихнув. Потім відповів:

— А я гадав, ти у привидів не віриш.

Приблизно в той же час, як Беата поклала слухавку, в своїй квартирі від кольок прокинувся Б'ярне Мьоллер. До шостої години він лежав і корчився в ліжку, потім підвівся, повільно поснідав без кави — й одразу відчув себе краще. А коли він на початку дев'ятої прийшов на роботу, болі — на його подив — зникли зовсім. Добравшись на ліфті до кабінету, він із блаженством закинув ноги на стіл, випив кави і почав вивчати свіжі газети.

На першій сторінці «Дагбладет» під заголовком «Таємний коханець?» красувалася фотографія усміхненої Камілли Луен. Тією ж фотографією зустрічав читачів і «Верденс Ганг», але назва статті була: «Жертва ревнощів». Із усіх газет по-справжньому цікавилася правдою тільки «Афтенпостен» в оглядовій статті про злочин.

Мьоллер похитав головою, подивився на годинник і набрав номер Тома Волера, який тільки-тільки мав закінчити вранішню планерку зі слідчою групою.

— Ні, зрушень досі ніяких, — відгукнувся Волер. — Розпитали сусідів і всіх продавців у

довколишніх магазинах. Перевірили таксі, які в указаний час були поблизу. Поговорили з інформаторами та перевірили алібі давніх знайомих із сумнівним минулим. Але, так би мовити, відвертих підозрюваних у нас немає. Чесно кажучи, мені не здається, що це хтось із давніх знайомих. Ознак сексуального насильства немає, гроші та цінності на місці, і почерк незнайомий. Узяти хоч би палець і діамант...

У Мьоллера в животі забурчало. Він сподівався, що це з голоду.

— А хороші новини у тебе є?

— Поліцейський відділок у Майорстуа виділив нам трьох співробітників, так що в нашій групі тепер десятеро. Співробітники Кріпос погодилися допомогти Беаті розібратися з предметами, знайденими у квартирі. Ми зібрали хорошу команду, враховуючи, скільки людей у відпустках. Ну, як новина?

— Спасибі, Волере, сподіватимемось, усе налагодиться.

Мьоллер поклав трубку і через плече кинув погляд у вікно, маючи намір повернутися до газет. Але так і залишився сидіти, незручно вивернувши шию і дивлячись на газон перед будівлею, тому що побачив, як із боку Грьонландслейрет з'явилася знайома фігура і повільно, але цілеспрямовано рушила у бік Головного управління поліції.

Мьоллер підвівся, вийшов у коридор і крикнув Єнні, щоб та принесла йому ще одну чашку кави. Потім повернувся в кабінет і спішно дістав із ящика стосик старих паперів.

Через три хвилини в двері постукали.

— Увійдіть! — крикнув Мьоллер, діловито розглядаючи дванадцятисторінкову заяву від громадянина, який звинувачував ветеринарну клініку на Скіппергата в неправильному лікуванні, що спричинило смерть двох його чау-чау.

Двері відчинились, і Мьоллер рукою зобразив жест «ну проходите, проходите», продовжуючи вивчати сторінку, де детально описувався екстер'єр собак, їхні дивовижні таланти й перераховувалися нагороди з виставок.

— А, це ти! — підвів-таки погляд Мьоллер. — Я гадав, ми тебе звільнили.

— Гм... Моя відставка лежить непідписаною на столі у начальника кримінальної поліції, і поки вона там, нам доведеться іноді зустрічатися. Чи ви проти, шеф? — Харрі налив собі кави і з чашкою, обігнувши стіл Мьоллера, підійшов до вікна. — Але це не означає, що я займатимуся справою Камілли Луен.

Б'ярне Мьоллер обернувся і подивився на Харрі. Він і раніше не раз бачив, як Холе, який іще вчора лежав на смертному одрі, наступного дня

заявлявся на роботу червоноокиим Лазарем. Але однаково — досі дивувався.

— Харрі, якщо ти гадаєш, що про відставку я пожартував, то помиляєшся. Цього разу я не попереджаю, а повідомляю: це остаточне рішення. Усі минулі рази, коли ти порушував інструкції та правила, я за тебе заступався, але зараз брати на себе відповідальність я вже не можу. — Б'ярне Мьоллер пошукав у очах Харрі хоч тінь благання і не знайшов. На щастя. — Ось так, Харрі. Все, кінець.

Той не відповів.

— До речі, поки не забудь. Стандартна процедура: зайти та здай усі залізячки, що за тобою числяться, — попросив начальник.

Харрі кивнув. Мьоллер уважно вдивлявся в його обличчя, але так і не побачив того, що чекав. А намагався він розгледіти здивованого хлопчиська, якому щойно дали по потилиці. Мьоллер поторкав нижній гудзик сорочки. Авжеж, розібратися в Харрі непросто.

— Якщо вважаєш, що з користю проведеш тут останні тижні, я не заперечую — приходь. Від посади тебе не усунули, зарплату за цей місяць однаково отримаєш. Та і що у тебе є, окрім роботи...

— Добре, — байдуже відповів Харрі й підвівся. — Піду подивлюся, чи на місці ще мій

кабінет. Потрібна буде допомога — тільки скажіть, шефе.

Б'ярне Мьоллер натужно посміхнувся:

— Спасибі за турботу, Харрі.

— Наприклад, з цими вашими чау-чау, — запропонував Харрі, тихо зачиняючи за собою двері.

Харрі стояв, притулившись до одвірка, і дивився на робочий кабінет, який він ділив із слідчим Халворсеном. Його акуратно прибраний стіл — зараз Халворсен був у відпустці — стояв упритул до столу Харрі. Над сейфом висіла фотографія Елен Єльтен — іще відтоді, коли замість Халворсена тут була вона. Іншу стіну майже цілком закривала мапа Осло, де кнопками і написами було позначено, де в ніч убивства перебували Елен, Сверре Ульсен і Рой Квінсвік. Харрі підійшов до стіни, подивився на мапу, різким рухом зірвав її й поклав на полицю в сейф. Дістав із кишені піджака фляжку, зробив швидкий ковток і притулився лобом до прохолодної металевої поверхні.

Більше десяти років він пропрацював у цьому кабінеті. Номер шістсот п'ять — найменший кабінет у червоній зоні шостого поверху. Навіть коли було прийнято блискуче рішення зробити його інспектором, Харрі відмовився переїжджати. У

шістсот п'ятому не було вікон, але саме звідси він сприймав світ. На цих десяти квадратних метрах він учився працювати, відзначав свої перемоги та переживав поразки, присвячуючи все своє життя вивченню людської натури. Він спробував згадати, чим іще він займався в останні десять років. Щось же мусило бути. Зазвичай люди працюють по вісім годин на добу, ну, не більше дванадцяти. Адже були й вихідні.

Харрі сів на своє розхитане крісло, воно радісно скрипнуло. Давненько він не сидів на нім!

За чверть шоста Б'ярне Мьоллер уже зазвичай був удома, з дружиною і дітьми. Але оскільки вони гостювали у бабусі, він вирішив ці тихі днинки присвятити розбору паперів, що скупчилися. Вбивство на Уллеволсвейєн дещо порушило його плани, але сьогодні він вирішив надолужити прогаяне.

Коли подзвонили з кол-центру, Мьоллер не без роздратування відповів, що дзвонять вони не за адресою, і зниклими займається не кримінальний відділ, а чергова частина.

— Вибачте, Мьоллере, у черговій частині нікого немає, всі у Грефсені, на пожежі. А заявник упевнений, що в цьому зникненні є щось кримінальне.

— У нас хто не роз'їхався по домівках, працює над убивством на Уллеволсвейєн. А значить... — Він осікся. — Хоча ні! Почекайте...

Розділ 9

Середа. Зникнення

Водій знехотя натиснув на гальмо, і машина зупинилася перед світлофором на площі Александра К'єлланда.

— Чи поїдемо з блималкою і верещалкою? — запитав він, обертаючись до заднього сидіння.

Харрі відчужено похитав головою, дивлячись на парк. Колись цей парк був простим газоном із двома лавками, на яких мешкали друзі «зеленого змія», що перекрикували шум руху піснями та лайкою. Але кілька років тому на площі імені письменника вирішили навести лад. За декілька мільйонів парк вичистили, додали зелених насаджень, поклали асфальт, влаштували доріжки для прогулянок і навіть обладнали симпатичний каскадний фонтан. Без сумніву, такий парк іще більше захолював до пісень і лайки.

Машина повернула праворуч, до Саннергате, проїхала міст через Акерсельву і зупинилася біля будинку, вказаного Мьоллером.

Сказавши водієві, що назад він добереться сам, Харрі вийшов із машини і огледівся. Через

дорогу стояла нова офісна будівля, поки що вона була порожня і, якщо вірити газетам, обіцяла бути порожньою ще довго. Її вікна відбивали табличку з потрібною Харрі адресою на білому, нещодавно відремонтованому будинку, спорудженому в стилі, що чимось нагадував функціоналізм. Фасад уже був щедро прикрашений графіті. На автобусній зупинці неподалік Харрі побачив темношкіру дівчину, вона стояла, схрестивши руки на грудях, жувала гумку і роздивлялася рекламний плакат «Дизеля» на іншій стороні вулиці.

Відшукавши потрібне ім'я біля верхнього дзвінка, Харрі відрекомендувався і пішов угору по сходах. Чоловік, який вийшов його зустрічати, мав дуже примітний вигляд: чорна борідка, буйна шевелюра, обличчя кольору червоного бургундського вина та відповідного кольору сорочка, яка доходила до сандалів на босих ногах.

— Добре, що ви так швидко приїхали, — сказав він, простягаючи Харрі своє лапище.

Тільки так це і можна було назвати: кисть Харрі потонула в долоні чоловіка, який відрекомендувався як Віллі Барлі.

У відповідь Харрі назвав своє ім'я і спробував висмикнути руку. Фізичних контактів із чоловіками він не любляв, а це рукостискання тягнуло на обійми. Але Віллі Барлі вчепився в нього, як у рятівну соломинку.

— Лісбет пропала, — мовив він голосом, що зривався, на подив високим.

— Нас повідомили, Барлі. Можна пройти?

— Ходімо.

Ідучи за ним, Харрі опинився в ще одній мансарді. Але якщо в маленькому житлі Камілли Луен панував мінімалізм, в цьому — значно більшому — хазяїн намагався відтворити дух неокласицизму, але робив це так старанно, що вітальня стала схожою на інтер'єр для вечірки в античному стилі. Замість стільців тут були лежа, немов із голлівудської версії Стародавнього Риму. Дерев'яні балки прикрашала ліпнина, надаючи їм вигляду доричних і коринфських колон. Їх Харрі так і не навчився розрізняти, зате відразу впізнав рельєф на стіні в коридорі — «Ясон із Золотим руном» Бертеля Торвальдсена. Він бачив його в дитинстві, коли з мамою і Сестреням їздив у музей в Копенгагені. Очевидно, квартиру зовсім нещодавно відремонтували: Харрі помітив свіжу побілку, навіть відчув запах розчину.

У вітальні був накритий стіл на двох. Віллі провів гостя далі, на дах, на велику, викладену плиткою терасу, що виходила у внутрішній двір, утворений стінами чотирьох сусідніх будинків. Античність тут ніщо не нагадувало — звичайна норвезька тераса. На грилі дотлівало якесь вугілля.

— Увечері в мансардах так задушливо, — вибачливим тоном сказав Барлі, пропонуючи Харрі пластиковий стілець рококо.

— Я помітив. — Харрі підійшов до краю майданчика і глянув униз, у двір.

Висоти він зазвичай не боявся, але після тривалих запоїв у нього навіть від скромних висот починала паморочитися голова. Харрі встиг розрізнити два старі велосипеди, біле простирадло, що розвівається на вітрі, й швидко відвів погляд.

Навпроти, через двір, на балконі з чорними залізними ґратами, за столом, заставленим темними пивними пляшками, сиділи двоє молодих чоловіків. Побачивши Харрі, вони вітально підняли келихи, він кивнув у відповідь і подумав: «Як дивно, що внизу вітер, а тут — немає».

— Келих червоного вина? — Барлі вже почав наливати собі з початої пляшки. Харрі помітив, що руки у нього тремтять. На пляшці красувався напис: «Domaine La Bastide Sy...» Назва мала бути довшою, але нервові пальці вже встигли відчухрати шматок етикетки.

Харрі сів:

— Спасибі, я не п'ю на роботі.

Барлі скривився і зі стуком поставив пляшку на стіл.

— Звичайно. Пробачте, я просто не в собі. Господи, та й мені зараз краще б не пити.

Він підніс склянку до губ і почав голосно ковтати, роняючи на сорочку краплі, які розповзалися по ній темними плямами.

Харрі подивився на годинник, даючи Барлі зрозуміти, що слід би поквапитися.

— Вона хотіла тільки дійти до магазину, купити картопляного салату для котлет. — Барлі насилу переводив подих. Усього дві години тому вона сиділа на вашому місці.

Харрі поправив сонячні окуляри.

— Ваша дружина відсутня всього дві години?! — зі здивуванням запитав він.

— Так-так, знаю, це не так довго, але вона збиралася дійти до магазину «Ківі» за рогом і тут же назад.

На балконі навпроти виблискувала чергова пляшка. Харрі провів рукою по лобі, подивився на мокрі пальці й замислився, об що витерти піт. Утім, варто було покласти руку на розжарений пластиковий підлокітник — волога вмить випарувалась.

— Ви дзвонили друзям і знайомим? Були в магазині, розмовляли з продавцем? Може, вона з кимось зустрілась і вирішила випити пива. Може...

— Ні, ні, ні! — Барлі простягнув перед собою руки з розчепіреними пальцями. — Вона не могла! Вона не з таких.

— Не з яких?

— Вона з тих... які повертаються.

— Ну...

— Спочатку я подзвонив їй на мобільний, але вона, звичайно, залишила його тут. Потім друзям, яких вона могла б зустріти. Потім у магазин, Головне управління поліції, в три поліцейські дільниці, Уллевольську лікарню і Державний госпіталь, обдзвонив усі відділення невідкладної допомоги. Нічого. Nothing. Rien.⁹

— Розумію, Барлі, ви нервуетесь.

Барлі нахилився над столом і вимовив тремтячими, мокрими від вина губами:

— Я не нервуюсь. Я боюся до смерті. Хіба це можливо: вийти з будинку в самому купальнику і з п'ятдесятьма кронами, знаючи, що вдома смажаться котлети, і потім вирішити погуляти?

Харрі замислився. Він уже хотів було прийняти пропозицію Барлі щодо вина, але той устиг вилити залишки у свій келих. Саме час встати, подякувати за гостинність і піти, насамкінець попросивши Барлі передзвонити, якщо дружина не повернеться до ночі, заспокоївши розповідями про те, що такі випадки не рідкість, але, як правило, все закінчується благополучно. Однак щось йому заважало так учинити. Можливо,

⁹ Нічого (*англ. і фр.*).

деталь про бікіні та п'ятдесят крон? Чи, можливо, те, що він весь день чогось чекав, і ось тепер випала можливість відстрочити самотній вечір в засміченій квартирі? Але швидше за все — неприкритий панічний страх Барлі. Раніше Харрі часто недооцінював інтуїцію, і свою, і чужу. І це завжди дорого йому обходилося.

— Мені треба зробити кілька дзвінків, — сказав він.

За чверть сьома в квартиру Віллі й Лісбет Барлі прийшла Беата Льонн, а ще через п'ятнадцять хвилин кінолог у супроводі німецької вівчарки. Він відрекомендував себе і свого пса — обох звали Іванами.

— Так вийшло випадково. Це не мій собака.

Харрі помітив, що Іван чекає від нього глузливого коментаря, але промовчав.

Поки Віллі Барлі шукав у спальні недавні фотографії Лісбет і одяг, по якому Іван-пес міг би взяти слід, Харрі швидко і тихо ділився думками з Беатою і кінологом:

— Значить, так. Вона може бути де завгодно. Можливо, вона його кинула, або відчула нездужання, або потайки пішла куди-небудь. Мільйон варіантів. Але її також могли кинути на заднє сидіння і згвалтувати четверо підлітків, що спалахнули від вигляду жінки в купальнику. Мені